

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Η Κυβερνητική και η Πολιτική Αποτελεσματικότητα στην Ευρωζώνη

Συγκριτική μελέτη Βορρά-Νότου την περίοδο 2008-2018

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης
«Ανάλυση δεδομένων στην παγκόσμια πολιτική»

Ζεμπερίδου Μαρία

Τριμελής επιτροπή:
Ευστάθιος Φακιολάς, Επίκουρος Καθηγητής (ε)
Νικήτας-Σπύρος Κουτσούκης, Αναπληρωτής Καθηγητής
Νικόλαος Ραχανιώτης, Επίκουρος Καθηγητής

(ε) – Επιβλέπων/ουσα

Τελική έκδοση
Κόρινθος, 2020

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER'S PROGRAMME IN
"GLOBAL RISKS AND ANALYTICS"

Government Effectiveness and Political Efficacy in the Eurozone

A North-South comparative study in the period 2008-2018

*Master's dissertation specializing in
"Data analysis in global politics"*

Zemperidou Maria

Committee:

Efstathios T. Fakiolas, Assistant Professor (s)
Nikitas-Spiros Koutsoukis, Associate Professor
Nikolaos Rachaniotis, Assistant Professor

(s) – Supervisor

Final version
Corinth, Greece, 2020

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Η Κυβερνητική και η Πολιτική Αποτελεσματικότητα στην Ευρωζώνη» της Μαρίας Ζεμπερίδου αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την.....με γενική επίδοση:

Καλώς

Λίαν Καλώς

Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής

Ε. Φακιολάς, Επίκουρος Καθηγητής (ε)

Ν. Σ. Κουτσούκης, Αναπληρωτής Καθηγητής

Ν. Ραχανιώτης, Επίκουρος Καθηγητής

Abstract

The main objective of this thesis is to address the effectiveness of government in the Eurozone and if the division between North and South actually exists. In order to examine the division theory, the study focused on the period 2008-2018. The period was selected for the reason that throughout the last decade the Eurozone went through a series of unpleasant events due to the economic recession. It reached the point of disintegration but nevertheless it managed to recover successfully. Data was from the World Bank and specific three of the six Global Governance Indices (rule of law, political stability and corruption control), were selected as independent along with the UN Human Development Index and the Government Effectiveness Index as dependent.

A series of panel data analysis of the variables was used in order to see if and how the political efficacy affect the government's effectiveness and whether be a difference in governmental effectiveness between North and South. We set government effectiveness as a dependent variable and we try to examine the relation to political efficacy though statistical methods.

Keywords: Government effectiveness, political efficacy, Eurozone, data analysis

Περίληψη

Η εργασία έχει ως κύριο θέμα την κυβερνητική αποτελεσματικότητα στην Ευρωζώνη. Παράλληλα μελετάται η πολιτική αποτελεσματικότητα ως συνισταμένη μιας σειράς κοινωνικό-πολιτικών μεταβλητών, οι οποίες διαμορφώνουν την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Τέλος, η εργασία στοχεύει στην ανίχνευση αν, μέσω αυτών των εννοιών, μπορεί να υποστηριχθεί πως υπάρχει γεωγραφική διαίρεση ανάμεσα στις χώρες του Βορρά και του Νότου της Ευρωζώνης.

Η μελέτη των υποθέσεων επικεντρώθηκε στην περίοδο 2008-2018. Την περίοδο αυτή η Ευρωζώνη πέρασε μέσα από συμπληγάδες, έφτασε στο σημείο διάλυσης, αλλά κατάφερε να ανταπεξέλθει και να μπει ξανά σε τροχιά ανάκαμψης. Η χρονική αυτή περίοδος αλλά και οι ετερόκλητες χώρες που απαρτίζουν την Ευρωζώνη, αποτέλεσαν ένα ιδανικό δείγμα για τον σκοπό της μελέτης.

Για την επιλογή δεδομένων, επιλέχθηκαν τρεις από τους έξι Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης (κράτος δικαίου, πολιτική σταθερότητα και έλεγχος διαφθοράς) μαζί με τον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης από τον ΟΗΕ, ως ανεξάρτητες μεταβλητές. Ως εξαρτημένη μεταβλητή επιλέχθηκε ο δείκτης κυβερνητικής αποτελεσματικότητας από τους Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης. Τα δεδομένα που αντλήθηκαν από τους παραπάνω οργανισμούς αποτέλεσαν μια χρονοσειρά δεδομένων (panel data) των μεταβλητών με σκοπό να διαφανεί πώς η πολιτική αποτελεσματικότητα επηρέασε την κυβερνητική και αν τελικά οι παράγοντες αυτοί διαφέρουν στη γεωγραφική διαίρεση της Ευρωζώνης. Για τον σκοπό της ποσοτικής ανάλυσης πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις συσχετίσεων, γραμμικές παλινδρομήσεις αλλά και t-test μέσω του λογισμικού SPSS.

Όροι κλειδιά: Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα, Πολιτική Αποτελεσματικότητα, Ευρωζώνη, ανάλυση δεδομένων

Πίνακας περιεχομένων

Abstract.....	I
Περίληψη	II
1.Εισαγωγή	1
2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	4
2.1 Η Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα στη διεθνή βιβλιογραφία	4
2.2.1 Η εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα	7
Ο Έλεγχος Διαφθοράς	8
Το κράτος δικαίου.....	9
Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας.....	11
Η ανθρώπινη ανάπτυξη.....	12
3. Δεδομένα και Μεθοδολογία.....	14
3.1 Τα ερωτήματα της εργασίας	14
3.2 Επιλογή Δεδομένων	15
3.2.1 Η Παγκόσμια Τράπεζα και οι Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης.....	15
3.2.2 Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του Προγράμματος Εκδημοκρατισμού του ΟΗΕ	16
3.2.3 Επιλογή Μεταβλητών.....	17
3.3 Μεθοδολογία έρευνας.....	18
4. Ανάλυση και Συζήτηση Ευρημάτων.....	20
4.1 Περιγραφική Παρουσίαση Στοιχείων	20
4.2 Ανάλυση συσχετίσεων	29
4.2.1 Γενική Ανάλυση συσχέτισης για όλες τις χώρες	29
4.2.2 Ανάλυση Συσχέτισης Βορρά-Νότου	30
4.3 Αναλύσεις Γραμμικής Πολλαπλής Παλινδρόμησης.....	31
4.3.1 Γενικές Γραμμικές Πολλαπλές Παλινδρομήσεις για όλες τις χώρες της Ευρωζώνης..	32
4.3.2 Γραμμικές πολλαπλές Παλινδρομήσεις Βορρά και Νότου	35
4.4 Έλεγχος της διαφοράς των μέσων όρων δύο ανεξάρτητων δειγμάτων (independent samples T-test).....	36
4.5 Σύνοψη Αποτελεσμάτων.....	38
5. Συμπεράσματα	39

Βιβλιογραφία 42

1.Εισαγωγή

Παρόλη την οργάνωση και τις επιτυχίες της Ευρωζώνης, από την αρχή λειτουργίας της το 1999, η κρίση χρέους που έφτασε στην Γηραιά Ήπειρο το 2008, δεν θα μπορούσε να την αφήσει ανεπηρέαστη. Η κρίση επηρέασε αρνητικά την Ευρωζώνη τόσο σε οικονομικό και πολιτικό αλλά κυρίως σε κοινωνικό επίπεδο. Το γεγονός, μάλιστα, πως η Ευρωζώνη δεν διαθέτει ένα μηχανισμό δημοσιονομικής σταθερότητας, επηρέασε περισσότερο κάποιες χώρες από κάποιες άλλες, με έμφαση τις χώρες του Νότου. Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκε ένας γεωγραφικός διαχωρισμός των χωρών της Ευρώπης. Οι χώρες χωρίστηκαν στις «ευεργέτιδες χώρες», που αποτελούνται κυρίως από την Γερμανία και τις χώρες της Benelux (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο), και στις οικονομικά αδύναμες που περιλαμβάνουν κυρίως νότιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ηπείρου (Pérez, 2019:1). Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση προέβη και σε περεταίρω κατηγοριοποίηση των νότιο-ανατολικών χωρών, με βάση την οικονομική τους κατάσταση, κατανέμοντας τις σε περιφέρειες χαμηλής ανάπτυξης και περιφέρειες χαμηλού εισοδήματος (Cuadrado-Roura et al , 2016).

Η διαφορετική οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις κατά την διάρκεια της κρίσης δημιούργησε, τις «πλεονάζουσες χώρες» του Βορρά και τις «ελλειμματικές χώρες» του Νότου. Επίσης, «η κρίση του ευρώ δημιούργησε το εύφορο έδαφος για την πολιτική διαμαρτυρίας και την άνοδο των εξτρεμιστών τόσο στα αριστερά όσο και στα δεξιά του πολιτικού φάσματος στη περιφέρεια της Ευρώπης» (Matthijs, 2014,:102). Η γενική πεποίθηση είναι πως η δυσανεμία αυτή, μεταξύ πολιτών και κυβερνήσεων, έλαβε χώρα σε όλη την έκταση της Ευρώπης.

Οι πολίτες στον Νότο δυσανεμούνταν με το γεγονός πως συνεχώς οι κυβερνήσεις τους δανείζονταν, ενώ στον Βορρά παρόλο που κατάφεραν να διαχειριστούν πιο αποτελεσματικά και ανώδυνα την κρίση, οι πολίτες «κουράστηκαν» να διασώζουν συνεχώς τα κράτη του Νότου. Πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, όπως στην Ελλάδα και τη Πορτογαλία, βρέθηκαν σε σύγκρουση με τους πολίτες τους σχετικά με τις δημοσιονομικές πολιτικές και τα δάνεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η διάχυτη αυτή άποψη επιβεβαιώνεται μέσα από την εμπιστοσύνη των πολιτών προς την κυβέρνηση και εν τέλει σχετίζεται με την αποτελεσματικότητα της δεύτερης.

Έχοντας υπόψιν τα παραπάνω, η παρούσα εργασία έχει ως στόχο την μελέτη της κυβερνητικής και της πολιτικής αποτελεσματικότητας τα τελευταία χρόνια στην Ευρωζώνη. Το κύριο ερώτημα αποτελεί αν και κατά πόσο η κυβερνητική αποτελεσματικότητα, ως εξαρτημένη μεταβλητή, επηρεάζεται από την πολιτική αποτελεσματικότητα, η οποία

αποτελείται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές-δείκτες του κράτους δικαίου, της ανθρώπινης ανάπτυξης, του ελέγχου διαφθοράς και τον δείκτη της πολιτικής σταθερότητας και απουσίας βίας. Επίσης, η εργασία διερευνά πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα διαφοροποιήθηκε κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου στις χώρες του Βορρά και του Νότου. Στόχος της έρευνας είναι να εξετάσει αν διάφοροι κοινωνικοί παράγοντες έχουν αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης και αν με βάση αυτούς τους παράγοντες υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στις βόρειες και νότιες χώρες της Ευρωζώνης.

Συνεχίζοντας, το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας αφιερώνεται στις έννοιες της κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας, μέσα από την διεθνή βιβλιογραφία και τις μελέτες που έχουν ασχοληθεί με τις συγκεκριμένες έννοιες. Συγκεκριμένα, γίνεται προσπάθεια ορισμού και κατανόησης της κυβερνητικής και της πολιτικής αποτελεσματικότητας. Η εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα, ειδικότερα, επιλέχθηκε ως το είδος της πολιτικής αποτελεσματικότητας που επηρεάζει την κυβερνητική. Παράλληλα, αναλύεται η σημαντικότητα των δεικτών που εξετάζονται ως ανεξάρτητες μεταβλητές της εξωτερικής πολιτικής αποτελεσματικότητας και γιατί οι συγκεκριμένοι δείκτες πιστεύεται πως επηρεάζουν την κυβερνητική αποτελεσματικότητα.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας αποσαφηνίζονται τα ερωτήματα που θα μελετηθούν και αποτελούν τα κεντρικά ζητήματα της εργασίας. Αφού παρουσιαστούν οι πηγές δεδομένων (Διεθνείς Οργανισμοί), από τις οποίες αντλήθηκαν οι μεταβλητές της κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας, θα αναφερθεί ο λόγος επιλογής των συγκεκριμένων έναντι άλλων, σχετικών δεικτών. Στο τέλος του κεφαλαίου γίνεται γνωστή η μέθοδος έρευνας καθώς και οι συγκεκριμένες στατιστικές μέθοδοι που θα χρησιμοποιηθούν.

Το τέταρτο κεφάλαιο, εξετάζει με μαθηματικά μοντέλα και στατιστικές μεθόδους την υπόθεση πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα κατά την περίοδο 2008-2018 επηρεάστηκε από την εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα και γιατί. Παράλληλα διερευνάται και η υπόθεση διαχωρισμού της Ευρωζώνης σε Βορρά και Νότο. Η κυβερνητική αποτελεσματικότητα μελετάται και στις δυο υποθέσεις ως εξαρτημένη μεταβλητή της πολιτικής. Σκοπός του κεφαλαίου είναι να εφαρμοστούν οι κατάλληλες στατιστικές μέθοδοι και να ακολουθήσει η ανάλυση των στατιστικών συσχετίσεων και των παλινδρομήσεων. Τέλος, παρουσιάζονται τα στατιστικά αποτελέσματα.

Το κεφάλαιο αυτό, επομένως, έχει διττό ρόλο. Πρώτον, την αναλυτική εξέταση των υποθέσεων και των δεδομένων μέσω της περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης, των παλινδρομήσεων και του t-test και δεύτερον την παρουσίαση των παραπάνω αναλύσεων. Στόχο του κεφαλαίου αποτελεί η δημιουργία των μοντέλων ποσοτικής ανάλυσης και η επιβεβαίωση μέσω αυτών πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα, ως εξαρτημένη μεταβλητή, επηρεάζεται από την πολιτική αλλά και η διαφοροποίηση που αυτή παρουσιάζει στον Βορρά και τον Νότο της Ευρωζώνης.

Το τελικό κεφάλαιο περιλαμβάνει την ερμηνεία τόσο των συσχετίσεων όσο και των γραμμικών παλινδρομήσεων. Γίνεται προσπάθεια εξήγησης για το αν και πόσο οι δυο έννοιες που

επιλέχθηκαν επηρεάζουν η μία την άλλη και κυρίως αν η συσχέτιση που παρουσιάζουν εξηγείται από τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην Ευρωζώνη την περίοδο 2008-2018. Τέλος, η εργασία εξετάζει αν μέσω της κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας επιβεβαιώνεται η άποψη περί διαχωρισμού της Ευρωζώνης σε δυο γεωγραφικές ζώνες.

2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1 Η Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα στη διεθνή βιβλιογραφία

Διαχρονικά, η διακυβέρνηση έχει ταυτιστεί με την έννοια της πολιτικής εξουσίας. Η έννοια της διακυβέρνησης έχει απασχολήσει αρκετούς ερευνητές, οι οποίοι έχουν προσπαθήσει να την ερμηνεύσουν (Fukuyama, 2013 and Garcia-Sanchez, et al., 2013) αλλά και να την συσχετίσουν με έννοιες, όπως η δημοκρατία (Magalhães, 2014). Η διακυβέρνηση, μέσω θεσμών και μηχανισμών ελέγχου αποτελεί τη διαδικασία με την οποία τα κυβερνητικά όργανα συντονίζουν και υλοποιούν τις πολιτικές τους. Όπως δήλωσε και ο Robert I. Rotberg (2014: 1), στο άρθρο του «Good Governance Means Performance and Results: Good Governance Measures» *«η διακυβέρνηση είναι μια έννοια πολλών ιδιοκτητών, ποικίλων ορισμών και εξηγήσεων»*. Επίσης είναι ένας όρος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με τον τομέα αναφοράς όπως η δημόσια τάξη, διοίκηση, οι διεθνείς σχέσεις, κλπ. (Brown, 2017:1).

Με βάση αυτό το χαρακτηριστικό της διακυβέρνησης, αρκετοί ήταν οι ερευνητές που προσπάθησαν να ορίσουν την έννοια της και ταυτόχρονα να θέσουν τους τομείς της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας. Σύμφωνα με τον Taylor (2016) η διακυβέρνηση αποτελεί μείζον θέμα της δημόσιας σφαίρας και ορισμένοι θεωρούν πως η σωστή διακυβέρνηση είναι απλά τα θετικά αποτελέσματα που αυτή παράγει. Οι Garcia-Sanchez et al., (2013) θεωρούν πως η διακυβέρνηση είναι μια πολύπλοκη έννοια και η αποτελεσματικότητα της αναφέρεται στο εάν η δημόσια διοίκηση πράττει με σωστό τρόπο αυτό που οφείλει και προσανατολίζεται στο να ορίζει τις υπηρεσίες της με τις προτιμήσεις των πολιτών. Τέλος, σύμφωνα με τον Fukuyama, του οποίου οι ιδέες επί του θέματος είναι και οι πιο διαδεδομένες, η διακυβέρνηση είναι η ικανότητα της κυβέρνησης να δημιουργεί και να επιβάλει κανόνες και να παρέχει υπηρεσίες, ανεξάρτητα μάλιστα από το αν η κυβέρνηση είναι δημοκρατική ή όχι (Fukuyama, 2013).

Η διακυβέρνηση, επομένως, δεν είναι απλά οι κανόνες αλλά και οι διαδικασίες που παράγουν τους κανόνες και τους θεσμούς, καθώς με αυτό τον τρόπο θεμελιώνεται η εξουσιοδότησή και η νομιμότητα (Brown, 2017). Ο Fukuyama (2013) αντιλαμβάνεται την κυβέρνηση ως έναν οργανισμό που μπορεί να εκτελέσει τις αρμοδιότητες της διακυβέρνησης με καλύτερο ή χειρότερο τρόπο, ενώ ο Taylor (2016) επισημαίνει πως η διακυβέρνηση περιλαμβάνει την κυβέρνηση αλλά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτόν τον θεσμό.

Υπό αυτό το πρίσμα, πολλές είναι οι έρευνες σχετικά με τη διακυβέρνηση που έχουν συσχετίσει την κυβερνητική αποτελεσματικότητα με οικονομικούς όρους (Erkkilä and Piironen, 2014). Ο λόγος για αυτή την συσχέτιση βρίσκεται στο γεγονός πως οι οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν τις κυβερνητικές αποφάσεις και δράσεις. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων συσχετίσεων αποτελούν οι δείκτες ΑΕΠ (Rainey and Steinbauer, 1999). Οι μελέτες, ωστόσο, δεν περιορίστηκαν απλά στα οικονομικά στοιχεία, αφού αρκετούς μελετητές τους απασχόλησε η σχέση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας με κοινωνικές έννοιες όπως η Δημοκρατία, η ευημερία των πολιτών και η δικαιοσύνη (Feng, 1997 and Licht et al., 2007).

Σε αυτό το πλαίσιο, ορισμένοι αναλυτές σημειώνουν ότι η αποτελεσματική λειτουργία της κυβέρνησης έχει ως προαπαιτούμενο την νομιμοποίηση των αποφάσεων της, από τους πολίτες (Δασκαλοπούλου, Κουτσούκης και Φακιολάς, 2017). Οι Gil de Zúñiga κ.α. (2017) πιστεύουν πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα επηρεάζεται από την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους θεσμούς αλλά όχι μόνο από αυτό. Οι Garcia-Sanchez et al., (2013) πιστεύουν πως η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης και η ευημερία των πολιτών επηρεάζουν την ποιότητα της διακυβέρνησης. Ο Magalhaes (2013) είναι πιο λακωνικός, αφού θεωρεί πως ο δείκτης της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας είναι ο ισχυρότερος δείκτης πρόβλεψης της διακυβέρνησης, ο οποίος σε δημοκρατικές χώρες αποτυπώνει την ποιότητα των πολιτικών έργων, αυξάνοντας παράλληλα τα επίπεδα δημοκρατίας. Επομένως, αρκετοί ερευνητές ασχολήθηκαν και με τον συσχετισμό της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας με πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Pedro Magalhaes, στις δημοκρατίες η κυβερνητική αποτελεσματικότητα συνδέεται με τα επίπεδα στήριξης του δημοκρατικού καθεστώτος.

Όπως γίνεται κατανοητό από τα προηγούμενα παραδείγματα, η μελέτη της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας, ή αλλιώς της κυβερνητικής επίδοσης, βοηθάει στην καλύτερη κατανόηση του ρόλου και της ευθύνης των κρατικών θεσμών (Lee and Whitford, 2008) αλλά και της συμμετοχής των πολιτών. Η αποτελεσματική κυβέρνηση είναι, εξάλλου, αυτή που προσφέρει στους πολίτες αυτό που επιθυμούν, ανταποκρίνεται στους προβληματισμούς τους αλλά και δεν σχετίζεται με φαινόμενα διαφθοράς (Whiteley, 2012).

2.2 Η Πολιτική Αποτελεσματικότητα στη διεθνή βιβλιογραφία

Η σχέση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας με την ευημερία των πολιτών και του γενικότερου πληθυσμού παρουσιάζει ενδιαφέρον όσον αφορά την ποιότητα της διακυβέρνησης (Garcia-Sanchez et al., 2013). Χαρακτηριστικά, ο Taylor (2016) πιστεύει πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα μειώνεται όταν αντιμετωπίζει προβλήματα πίεσης ή επικρίσεις σχετικά με τις ευθύνες της απέναντι στους πολίτες.

Ομολογουμένως, την ίδια επιρροή που ασκεί στην πολιτική ζωή μιας χώρας η κυβερνητική αποτελεσματικότητα, φαίνεται να ασκεί και η πολιτική. Η σχετική βιβλιογραφία με την εμπιστοσύνη και τον ρόλο των πολιτών είναι ογκώδης, καθώς κρίνεται απαραίτητη για την όσο

το δυνατόν καλύτερη κατανόηση της κοινωνικοπολιτικής ζωής μιας χώρας. Η σημασία της πολιτικής αποτελεσματικότητας σχετίζεται άμεσα με τα μέτρα που μια κυβέρνηση αποφασίζει να λάβει. Η χαμηλή πολιτική αποτελεσματικότητα, εξάλλου, συμβάλλει στην δημιουργία ενός πολιτικού περιβάλλοντος, στο οποίο είναι πιο δύσκολο για τους ηγέτες να δράσουν (Levi and Stoker, 2000). Επιπρόσθετα, αν η πολιτική αποτελεσματικότητα δεν εκτιμάται θετικά ή αν κάποιος πολίτης αισθάνεται αναποτελεσματικός, κατηγορεί την κυβέρνηση για αυτή την κατάσταση (Graig et al., 1990). Η άποψη αυτή δείχνει πως η έννοια της πολιτικής αποτελεσματικότητας διαδραματίζει όντως σημαντικό ρόλο στη εκάστοτε κυβερνητική πορεία και σχετίζεται με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα.

Λόγω της επιρροής της στην πολιτική ζωή της χώρας, οι ερευνητές προσπάθησαν να ορίσουν την έννοια της πολιτικής αποτελεσματικότητας. Σύμφωνα με τον Loveless (2013) πολιτική αποτελεσματικότητα ορίζεται ως η πίστη των πολιτών πως οι ενέργειες τους έχουν κάποιο αντίκρισμα. Δεν είναι εξάλλου λίγοι αυτοί που πιστεύουν πως η πολιτική αποτελεσματικότητα μπορεί να επηρεάζει μόνο ορισμένους τομείς και συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα. Αποτέλεσμα της παραπάνω άποψης αποτελεί η αμφισβήτηση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της πολιτικής αποτελεσματικότητας, αφού οι απαντήσεις που λαμβάνονται είναι καθαρά υποκειμενικές. Παρόλα αυτά, η έννοια της πολιτικής αποτελεσματικότητας συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων δεικτών, αφού αποτελεί βασικό δείκτη της συνολικής υγείας των δημοκρατιών (Craig, et al., 1990).

Η πολιτική αποτελεσματικότητα είναι τόσο σημαντική έννοια, που κάποιοι ερευνητές την διαχώρισαν σε διάφορες υποκατηγορίες. Η Mcenoy (2016) εξειδικεύει, αρχικά, την πολιτική αποτελεσματικότητα σε εξωτερική και εσωτερική ακριβώς για αυτό τον λόγο. Αναλυτικότερα, ορίζει πως η εξωτερική αποτελεσματικότητα σχετίζεται με την πεποίθηση ενός ατόμου ότι οι κυβερνητικοί θεσμοί ανταποκρίνονται στα συμφέροντά του και η εσωτερική αποτελεσματικότητα αναφέρεται στην πεποίθηση ενός ατόμου ότι έχει γνώση των πολιτικών δρώμενων και ότι η συμμετοχή του στην πολιτική διαδικασία επηρεάζει τα αποτελέσματα της. Ο ίδιος αφήνει μάλιστα το περιθώριο λάθους στο τρόπο μέτρησης της πολιτικής αποτελεσματικότητας, αφού αναφέρει χαρακτηριστικά πως *«οι πολίτες καθώς είναι αδύνατον να ικανοποιήσουν όλες τις ανάγκες τους, τα επίπεδα πολιτικής αποτελεσματικότητας αφήνουν περιθώριο ανοχής σε αρνητικές πολιτικές με την πεποίθηση πως μακροπρόθεσμα θα αποκτηθούν περισσότερα οφέλη»* (Mcenoy 2016:3). Η ικανότητα του πολίτη να συμμετέχει και να επηρεάζει το πολιτικό σύστημα είναι, εξάλλου, μια άλλη οπτική της πολιτικής αποτελεσματικότητας (Yeich and Levine, 1994). Η έννοια διαχωρίστηκε και από άλλους ερευνητές. Εσωτερική ορίστηκε ως η πεποίθηση ότι ο πολίτης είναι ικανός να κατανοεί και να συμμετέχει αποτελεσματικά στην πολιτική διακυβέρνηση ενώ εξωτερική, ότι η κυβέρνηση ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των πολιτών της (Graig et al., 1990). Οι Yeich και Levine (1994), ενώ συμφωνούν με την ύπαρξη των προηγούμενων δυο μορφών, παρουσίασαν και μια τρίτη πτυχή της, αυτή της συλλογικής πολιτικής αποτελεσματικότητας. Η τρίτη αυτή μορφή συνδέεται με την απαίτηση των πολιτών για αλλαγή (Yeich and Levine, 1994) ενώ μπορεί να βρεθεί στη διεθνή βιβλιογραφία και ως κάθετη (Loveless 2013).

Η παρούσα εργασία, θα ασχοληθεί μόνο με την εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα. Ο λόγος είναι διττός. Αρχικά, όσον αφορά τη συλλογική πολιτική αποτελεσματικότητα, αν και έχει βρεθεί πως γενικά έχει επίδραση στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα, η έννοια έχει μελετηθεί και συσχετιστεί περισσότερο με την κινητοποίηση των πολιτών, για επίτευξη των προσωπικών τους στόχων (Yeich and Levine, 1994). Σχετικά με την εσωτερική αποτελεσματικότητα, αυτή σχετίζεται με την προσωπική αξιολόγηση των πολιτών και πρόκειται για μια αυτό-εστιασμένη οπτική, ενώ η κυβερνητική αποτελεσματικότητα βασίζεται στην ικανότητα της κυβέρνησης και είναι εξωστρεφής έννοια (Gil de Zúñiga et al., 2017). Επίσης, οι έρευνες έχουν δείξει πως αυτή ναι μεν σχετίζεται με κοινωνικές πτυχές όπως η εκπαίδευση και η λαϊκή συμμετοχή, αλλά δεν επηρεάζει την εμπιστοσύνη προς τους πολιτικούς θεσμούς (Schulz 2005) το οποίο αποτελεί όμως το ζητούμενο της συγκεκριμένης έρευνας.

2.2.1 Η εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα

Η βιβλιογραφία σχετικά με την πολιτική αποτελεσματικότητα είναι ογκώδης, καθώς κρίνεται ως απαραίτητη για την ακμή μιας κοινωνίας (Levi and Stoker, 2000), αλλά και γιατί σχετίζεται με μέτρα υποστήριξης (Hetherington, 1998). Ειδικά στις αναπτυγμένες χώρες, όπου έχουν λυθεί τα βασικά προβλήματα επιβίωσης, όλο και μεγαλύτερη προσοχή δίνεται στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Με αυτό τον τρόπο η έννοια της πολιτικής αποτελεσματικότητας και συμμετοχής, κερδίζει συνεχώς έδαφος. Για αυτό τον λόγο, η εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς αποτελεί για τις κοινωνικές επιστήμες μια από τις πιο εμφανείς ανησυχίες των ερευνητικών προσπαθειών (Tsaï and Laczko, 2011). Η προσπάθεια κατανόησης αυτής της έννοιας και του τρόπου δράσης της, σχετίζεται με την πεποίθηση πως οι πολίτες μιας χώρας αποτελούν το κύριο συστατικό της κοινωνίας αλλά κυρίως ότι αποτελούν τον θεμέλιο λίθο για τις κυβερνητικές αποφάσεις. Ο Graig, αναφέρει άλλωστε πως η πολιτική αποτελεσματικότητα και εμπιστοσύνη είναι τόσο σημαντικές που καθορίζουν την πολιτική συμπεριφορά (Graig, 1979).

Η πολιτική αποτελεσματικότητα, μελετήθηκε εκτενώς και κάθε πτυχή της συσχετίστηκε με ποικίλες έννοιες, αφού κάθε διάσταση της ανταποκρίνεται σε διαφορετικές πτυχές της ζωής των πολιτών. Η κατανόηση της, εξάλλου, αποτελεί κρίσιμη πτυχή της σταθερότητας μιας χώρας. Ωστόσο, η πτυχή που έχει συσχετιστεί περισσότερο και έχει αποδειχτεί πως επηρεάζει την εμπιστοσύνη προς τις κυβερνητικές αποφάσεις είναι αυτή της εξωτερικής πολιτικής αποτελεσματικότητας. Η συλλογική αποτελεσματικότητα, αποτελεί ένα κράμα της εσωτερικής και εξωτερικής αποτελεσματικότητας, με αποτέλεσμα να συνδυάζει τις πτυχές και των δυο κατηγοριών. Η εσωτερική από την άλλη πλευρά, σχετίζεται περισσότερο με κοινωνικές πτυχές της πολιτείας, οι οποίες φαίνεται πως δεν παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εμπιστοσύνη των πολιτών προς την ικανότητα της κυβέρνησης.

Η εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα, αντίθετα, αξιοποιεί το αίσθημα ότι οι απόψεις των πολιτών ακούγονται από τους πολιτικούς (Geurkink et al., 2020). Αυτό με την σειρά του επηρεάζει και την κυβερνητική αποτελεσματικότητα, αφού οι πολιτικοί δρουν με σκοπό την βελτίωση της πολιτείας. Η εμπιστοσύνη προς τα κυβερνητικά ιδρύματα συνδέεται με την λογοδοσία των υπευθύνων και τις κρίσιμες αποφάσεις που καλούνται να λάβουν (Svedin,

2012), στοχεύοντας με αυτό τον τρόπο στην πιο δίκαιη και ικανοποιητική πολιτική που μπορεί να ακολουθηθεί με στόχο το συλλογικό συμφέρον. Αυτού του είδους η πολιτική εμπιστοσύνη σχετίζεται άμεσα με την επιβίωση των δημοκρατικών καθεστώτων, την ποιότητα της δημοκρατίας και την ανταπόκριση των πολιτών σε αυτή (Kim, 2007).

Λόγω του μεγάλου εύρους θεματικών περιοχών που επηρεάζει, η εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα συνδέθηκε τόσο με οικονομικές όσο και με πολιτικές έννοιες στο φάσμα της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας. Η παρούσα εργασία, θα εστιάσει στη μελέτη τέτοιων παραγόντων που συνθέτουν την εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα και ταυτόχρονα έχουν άμεση επιρροή στην καθημερινότητα των πολιτών. Εξάλλου, τα υψηλά ποσοστά της εξωτερικής πολιτικής αποτελεσματικότητας μπορούν να εξηγηθούν από την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους κυβερνητικούς θεσμούς και τις επιτυχίες που αυτοί προωθούν σε κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά ζητήματα (Sarieva, 2018).

Για τον σκοπό αυτό, οι έννοιες που επιλέχθηκαν να πλαισιώσουν την εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα είναι αυτές της διαφθοράς, του κράτους δικαίου, της ανθρώπινης ανάπτυξης και της πολιτικής σταθερότητας. Η επιλογή των εννοιών έγινε με κριτήριο την σχέση τους με την εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα. Συγκεκριμένα, είναι ευρύτερα αποδεκτό πως αν οι πολίτες δεν εμπιστεύονται την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης, με την σειρά τους δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους για πληρωμή φόρων αλλά και οι χώρες αυτές παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα ανισότητας, χαμηλής εμπιστοσύνης προς το κράτος και υψηλά ποσοστά διαφθοράς (Uslaner, 2018). Επίσης, οι χώρες με αυξημένη την αίσθηση της κυβερνητικής δράσης από τους πολίτες είναι πιο πιθανό να έχουν αποτελεσματικότερους θεσμούς, πιο «ανοιχτές» οικονομίες, ενώ παρουσιάζουν και λιγότερα εγκλήματα διαφθοράς (Rothstein and Uslaner, 2005).

Οι έννοιες που επιλέχθηκαν να διαμορφώσουν την πολιτική αποτελεσματικότητα με τα παραπάνω κριτήρια, αποτελούν ένα κράμα των κοινωνικών πτυχών μιας κοινωνίας και ταυτόχρονα εντοπίζουν τις παθογένειες της. Με σκοπό την καλύτερη κατανόηση και τον λόγο επιλογής τους, οι έννοιες αυτές θα αναλυθούν στις επόμενες ενότητες του κεφαλαίου.

Ο Έλεγχος Διαφθοράς

Τεκμηριωμένες θεωρίες υποδηλώνουν ότι υψηλά επίπεδα κυβερνητικής αναποτελεσματικότητας σχετίζονται με μεγάλο ποσοστό διαφθοράς (Dimant and Tosato, 2018) καθώς και ότι οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να δράσουν καλύτερα αν γνωρίζουν την έκταση της (Charron, 2016). Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) θεωρεί πως οι προσπάθειες για σωστή διακυβέρνηση και αξιοπιστία των πολιτικών ενεργειών βρίσκονται στο σωστό δρόμο όταν συμπεριλαμβάνουν και την μείωση της διαφθοράς.

Η έννοια της διαφθοράς είναι σημαντική για την μελέτη μια κοινωνίας, καθώς είναι από τους μεγαλύτερους ανασταλτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη μιας χώρας (Charron, 2016). Για παράδειγμα, οι Licht et al. (2007) αναφέρουν πως η διαφθορά είναι αντίθετη με τη λειτουργία

του κράτους δικαίου. Η μελέτη της διαφθοράς, ωστόσο, δεν είναι και πολύ εύκολη καθώς διαφέρει ανάλογα με την χώρα και τον χρόνο, ενώ σε ορισμένα κράτη είναι τόσο διάχυτη που πραγματοποιείται κατευθείαν με την απευθείας αλληλεπίδραση πολιτών και κυβερνήσεων.

Τα είδη της διαφθοράς είναι πολλά και καταλαμβάνουν ένα μεγάλο φάσμα παράνομων ενεργειών όπως η δωροδοκία και ο χρηματισμός αλλά και οι πελατειακές σχέσεις. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η μέτρηση της διαφθοράς διαφέρει από χώρα σε χώρα. Η δωροδοκία για παράδειγμα, ως μια πτυχή της διαφθοράς, παρουσιάζει διαφορετική επίπτωση ακόμα και σε πολιτισμικά θέματα (Licht et al., 2007). Το κυριότερο εμπόδιο βέβαια για την ορθή μέτρηση της αποτελεί ο σχεδιασμός της να παραμένει κρυφή και να λειτουργεί στην αφάνεια (Charron, 2016).

Η αρνητική επιρροή της διαφθοράς στην κοινωνία, δεν έμεινε όπως ήταν φυσικό απαρατήρητη. Αρκετοί οργανισμοί και κυβερνήσεις ασχολήθηκαν με την έννοια της διαφθοράς, με σκοπό την αναγνώριση της αλλά κυρίως τον περιορισμό της. Διεθνείς οργανισμοί όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και η Διεθνής Διαφάνεια δημιούργησαν δείκτες που μετράνε τα ποσοστά της διαφθοράς παγκοσμίως, ενώ και έρευνες κοινής γνώμης έχουν ασχοληθεί με το ερώτημα της διαφθοράς σε μια προσπάθεια κατανόησης και μέτρησης της έκτασης της. Η Διεθνής Διαφάνεια, συγκεκριμένα, δημιούργησε το 1995 τον δείκτη αντίληψης της διαφθοράς, ο οποίος κατατάσσει τις χώρες ανάλογα με τον βαθμό διαφθοράς κρατικών και πολιτικών υπευθύνων. Η Παγκόσμια Τράπεζα, δημιούργησε τον δείκτη ελέγχου διαφθοράς. Όπως η ίδια όρισε τον δείκτη, αυτός δημιουργήθηκε με σκοπό τον έλεγχο της διαφθοράς που αποτυπώνει τις αντιλήψεις σχετικά με τον βαθμό άσκησης της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό κέρδος αλλά και τον «έλεγχο» του κράτους από ιδιωτικά συμφέροντα και ομάδες.

Οι διάφορες έρευνες έχουν αποδείξει πως οι χώρες με μικρότερη διαφθορά διαθέτουν συστήματα με μεγαλύτερη διαφάνεια (Brusca et al., 2018). Αυτή με την σειρά της έχει αποδειχτεί πως συνδέεται με υψηλά ποσοστά αποτελεσματικότητας των κρατών καθώς και του κράτους δικαίου. Σύμφωνα πάλι με τον Charron (2016), οι διεθνείς μελέτες έχουν συσχετίσει τους πολιτικούς θεσμούς και την πολιτική σταθερότητα ενός κράτους με την επιτυχία της μείωσης της διαφθοράς. Ο ΟΟΣΑ αναφέρει, μάλιστα, πως οι δημόσιες συμβάσεις είναι ευάλωτες, λόγω της διαφθοράς και της απάτης. Σύμφωνα με τους Zhang και Kim (2018) η διαφθορά μειώνει το δημόσιο συμφέρον, την ισότητα και την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης να παρέχει δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, ενώ διαβρώνει την εμπιστοσύνη του κοινού στο κυβερνητικό σύστημα.

Το κράτος δικαίου

Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, Kofi Atta Annan, στην έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας σχετικά με το δίκαιο και την μεταβατική δικαιοσύνη υπό τον τίτλο «The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies : report of the Secretary-General» το 2004 αναφέρει:

«Το “κράτος δικαίου” είναι μια έννοια στον πυρήνα της αποστολής του Οργανισμού. Αναφέρεται σε μια αρχή διακυβέρνησης στην οποία όλα τα πρόσωπα, τα ιδρύματα και οι οντότητες, δημόσια και ιδιωτικά, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του κράτους, λογοδοτούν σε νόμους που εκδίδονται δημοσίως, εφαρμόζονται εξίσου και εκδίδονται ανεξάρτητα, και τα οποία συνάδουν με τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Απαιτεί επίσης μέτρα για τη διασφάλιση της τήρησης των αρχών της υπεροχής του δικαίου, της ισότητας πριν από το νόμο, της λογοδοσίας στο δίκαιο, της δικαιοσύνης στην εφαρμογή του νόμου, του διαχωρισμού των εξουσιών, της συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων, της ασφάλειας, της αποφυγής της αυθαιρεσίας και διαδικαστική και νομική διαφάνεια.» (UN – United Nations, 2004:4).

Με τα παραπάνω λόγια, ο Γενικός Γραμματέας συμπεριλαμβάνει τόσο τον ορισμό όσο και τις πτυχές του κράτους δικαίου. Οι λέξεις αυτές, έγιναν ένας από τους πιο γνωστούς και αποδεκτούς ορισμούς του κράτους δικαίου. Η αναφορά στο κράτος δικαίου, από τον αντιπρόσωπο των Ηνωμένων Εθνών, δεν είναι τυχαία. Με αυτό τον τρόπο φαίνεται πόσο σημαντική έννοια αποτελεί το κράτος δικαίου τόσο στο εσωτερικό των χωρών αλλά και για τη διεθνή κοινότητα. Το κράτος δικαίου, εξάλλου, αποτελεί ένα θεμέλιο λίθο της χρηστής διακυβέρνησης και έχει συσχετιστεί πολλάκις με την ανάπτυξη των κρατών.

Το κράτος δικαίου ενισχύει την ασφάλεια των πολιτών και της περιουσίας τους, αναστέλλει την κατάχρηση της εξουσίας και προωθεί την ίση μεταχείριση και αμερόληπτη διαχείριση διαφορών, αφού έχει θεωρηθεί ως μία από τις βασικές διαστάσεις που καθορίζουν την ποιότητα και τη σωστή διακυβέρνηση μιας χώρας, (Kaufmann et al., 2008). Το ενδιαφέρον για το κράτος δικαίου δεν σταματάει όμως μόνο στην νομική του υπόσταση, αλλά αντιμετωπίζεται κυρίως ως κοινωνικός κανόνας, μια αποδεκτή διαταγή που έχει ως στόχο την τήρηση των νόμων (Licht et al., 2007).

Οι ασυνέπειες μεταξύ των κυβερνητικών ενεργειών και των κοινωνικών κανόνων που καθοδηγούν τους πολίτες και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής μπορεί να οδηγήσει σταδιακά στην αναποτελεσματικότητα του κράτους δικαίου (Guerrero and Castañeda, 2019). Αν εξεταστεί κυριολεκτικά η έννοια της φράσης «κράτος δικαίου», αυτή σημαίνει πως το κράτος αποτελεί την Αρχή της εξουσίας και πως αυτή η αρχή πρέπει να είναι καθολικά δίκαιη. Επομένως λαμβάνοντας υπόψη ακόμα και την ετυμολογία της λέξης, φαίνεται πως είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την σωστή κυβερνητική πολιτική και την αποτελεσματικότητα του κράτους.

Η ανάγκη για «κράτος δικαίου» δεν περιορίζεται όμως σε θεωρητικές δηλώσεις, καθώς μελέτες έχουν δείξει πως αυτή σχετίζεται στενά με πτυχές της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας όπως είναι η οικονομία, η κοινωνία, ο πολιτισμός, η εκπαίδευση κ.α. Σχετικά με την οικονομία, δεν μπορεί να παραλείψει κανείς τις επενδύσεις που πρέπει να γίνουν σε διάφορους τομείς, ώστε να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του κράτους, αλλά και το γεγονός πως ένα ισχυρό κράτος δικαίου ενθαρρύνει τις επενδύσεις από πλευράς πολιτών.

Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα σχετικά με το κράτος δικαίου (World Justice Project Rule of Law) δίνει ένα πιο κοινωνικό ορισμό του κράτους δικαίου ορίζοντας το ως σύστημα νόμων, θεσμών, κανόνων και κοινοτικής δέσμευσης. Εξειδικεύει μάλιστα αυτό το σύστημα σε 4 πυλώνες, κάθε ένας από τους οποίους περιλαμβάνει μια κατηγορία του κράτους. Πρώτο πυλώνα αποτελεί η ευθύνη της κυβέρνησης και των ιδιωτικών φορέων να λογοδοτούν βάση του νόμου. Ο δεύτερος σχετίζεται με την σαφήνεια και τη δημοσιοποίηση των νόμων με σκοπό την καθολική εφαρμογή τους. Σε αυτή την κατηγορία εμπεριέχονται και τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Η «ανοιχτή» κυβέρνηση είναι ο επόμενος πυλώνας. Η σωστή λειτουργία της ανοιχτής κυβέρνησης περιλαμβάνει την προσβασιμότητα σε δίκαιες και αποτελεσματικές ενέργειες με τις οποίες εφαρμόζονται οι νόμοι. Τελευταίο πυλώνα αποτελεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, η οποία παρέχει άμεσους, ικανούς, ηθικούς και αντικειμενικούς εκπροσώπους.

Από όλα τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό πως το κράτος δικαίου είναι μια έννοια η οποία επηρεάζει άμεσα την κυβέρνηση και τους θεσμούς της, ενώ οι υπεύθυνοι πολιτικής λαμβάνουν σοβαρά υπόψη την αποτελεσματική λειτουργία του. Τέλος, οι πολίτες στηρίζονται στην έννοια του κράτους δικαίου για την αξιολόγηση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας.

Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας

Όπως υποστηρίζει ο Leon Hurwitz στο έργο του «Contemporary Approaches to Political Stability», αναφέρονται διεθνώς κοινές πτυχές της πολιτικής σταθερότητας, αλλά δεν υπάρχει συμφωνία για τους όρους και την αποτελεσματικότητα των όρων που την συγχέουν. Ο ίδιος, κατηγοριοποιεί την πολιτική σταθερότητα σε 5 όρους, καθένας από τους οποίους προσδιορίζει άλλη πτυχή της. Εξειδικεύοντας τις κατηγορίες, προκύπτει α) η απουσία βίας, β) η διάρκεια μιας κυβέρνησης στην εξουσία γ) η ύπαρξη νόμιμου καθεστώτος δ) η απουσία διαθρωτικών αλλαγών και ε) τα πολύπλευρα κοινωνικά χαρακτηριστικά (Hurwitz, 1973). Αντίθετα, ο Feng (1997) αντίθετα ορίζει τους τύπους της κυβερνητικής αστάθειας με σκοπό την κατανόηση της πολιτικής σταθερότητας. Έτσι στο έργο του καταλήγει πως υπάρχει η παράτυπη, η μεγάλη και η μικρή κυβερνητική αλλαγή που επηρεάζουν την διακυβέρνηση και την σταθερότητα του κράτους (Feng, 1997).

Οι δυο αυτές διαφορετικές προσεγγίσεις δεν είναι τίποτα παραπάνω από δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Ωστόσο η έννοια της πολιτικής σταθερότητας μπορεί να κατανοηθεί καλύτερα αν μελετηθεί ως ένα πρότυπο κυβερνητικής συμπεριφοράς με στόχο την εναρμόνιση των θεσμών και των κοινωνικών δομών (Margolis 2010). Ο πιο λιτός ορισμός που θα μπορούσε να δοθεί σχετικά με την έννοια της πολιτικής σταθερότητας είναι αυτός της απουσίας εσωτερικών εμφύλιων συγκρούσεων και βίας συμπεριφοράς, καθώς μια ειρηνική εγχώρια ζωή προϋποθέτει ένα σταθερό και αποτελεσματικό κράτος (Hurwitz 1973).

Η σταθερότητα με την έννοια της αδράνειας, ωστόσο, δεν αποτελεί αυτοσκοπό καθώς η πολιτική σταθερότητα μπορεί να περιλαμβάνει και ειρηνική αλλαγή (Yiu and Mabey, 2005). Η ειρηνική αλλαγή εξάλλου αποτελεί ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του επιτυχημένου κράτους και είναι δείγμα μιας επιτυχημένης κυβερνητικής πολιτικής. Οι περισσότερες έρευνες σχετίζουν σχεδόν αυτόματα την πολιτική σταθερότητα με το κράτος (Margolis 2010). Έχοντας

εξασφαλίσει την πολιτική σταθερότητα, προσφέρεται η ευελιξία στους κρατικούς φορείς για σημαντικές κυβερνητικές αλλαγές. Οι διάφοροι τύποι της πολιτικής σταθερότητας ορίζονται με τέτοιο τρόπο που ο καθένας στη συνέχεια μπορεί να αναλυθεί και να επηρεάσει και διαφορετική πτυχή της διακυβέρνησης (Feng, 1997).

Η σημαντικότητα της πολιτικής σταθερότητας για το πολιτικό περιβάλλον μελετήθηκε τόσο στενά που ακόμα και η Παγκόσμια Τράπεζα θεώρησε πως πρέπει να υπάρξει ένας κατάλληλος δείκτης που να περιλαμβάνει τις πτυχές της πολιτικής σταθερότητας. Έτσι δημιουργήθηκε το 1996 και ο δείκτης πολιτικής σταθερότητας και απουσίας βίας. Ο δείκτης αυτός περιλαμβάνει μεταβλητές από διάφορους κυβερνητικούς και μη οργανισμούς με στόχο να «μετρά τις αντιλήψεις για την πιθανότητα πολιτικής αστάθειας ή και βίας με πολιτικά κίνητρα, συμπεριλαμβανομένης και της τρομοκρατίας».

Η κίνηση αυτή της Παγκόσμιας Τράπεζας φαίνεται πως ήρθε για να ολοκληρώσει την άποψη πως η έννοια της πολιτικής σταθερότητας είναι τόσο χρήσιμη για την κατανόηση της αποτελεσματικότητας ενός κράτους, που θα έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος μέτρησης της. Την άποψη αυτή στηρίζει στο έργο του «Understanding Political Stability and Instability» ο Margolis (2010) και όπως ο ίδιος αναφέρει είναι μια σκέψη την οποία και ο Hurwitz υπονοεί, ακόμα και αν δεν το αναφέρει ρητά. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνει τη διαχρονική συσχέτιση αλλά και ανάγκη για μελέτη της πολιτικής σταθερότητας ως μεταβλητή της πολιτικής αποτελεσματικότητας και παράγοντα επιρροής της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας.

Η ανθρώπινη ανάπτυξη

Παραδοσιακά, οι δείκτες αποτύπωσης του ΑΕΠ είναι αυτοί που έχουν συσχετιστεί περισσότερο με την ανάπτυξη μιας χώρας. Οι δείκτες αυτοί όμως καλύπτουν μόνο ένα μέρος της εγχώριας ανάπτυξης, αφήνοντας απ' έξω την εξέλιξη της ζωής των πολιτών. Αυτό έχει αποδειχτεί και μέσα από έρευνες, οι οποίες παρουσίασαν διαφορές στον ρυθμό ανθρώπινης ανάπτυξης, παρόλο που τα επίπεδα ΑΕΠ των χωρών βρίσκοταν στα ίδια επίπεδα (Mazumdar, 2003). Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει μια επανεξέταση της σημαντικότητας της οικονομικής ανάπτυξης σε σχέση με ανθρώπινη ανάπτυξη, η οποία με την σειρά της έχει ως αποτέλεσμα την επανεξέταση του ρόλου της κυβερνητικής πολιτικής ανάπτυξης (Leibfried et al., 2015). Ένα ακόμα λόγο, για τον οποίο η ανθρώπινη ανάπτυξη κέρδισε έδαφος στις κυβερνητικές πολιτικές, αποτελεί και το γεγονός πως οι ανισότητες της ανθρώπινης ανάπτυξης είναι μεγαλύτερες από αυτές της οικονομίας, όπως αναφέρει και η έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για την ανθρώπινη ανάπτυξη το 2019.

Παρόλο που η ανθρώπινη ανάπτυξη είναι μια ευρέως αποδεκτή έννοια, η οποία χρησιμοποιείται για την χάραξη πολιτικής, αυτή δεν αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη θεματική. Η ποιότητα ζωής, όπως αναφέρουν οι Felce και Perry (1995), είναι μια αόριστη έννοια που μπορεί να προσεγγιστεί από διαφορετικά επίπεδα, όπως η κοινωνική ευημερία ως και την αξιολόγηση προσωπικών ή συλλογικών καταστάσεων.

Ο ΟΗΕ, επιπρόσθετα, θεωρεί πως η ανθρώπινη ανάπτυξη αφορά τη δημιουργία περιβάλλοντος στο οποίο οι άνθρωποι μπορούν να αναπτύξουν το πλήρες δυναμικό τους και να ζήσουν παραγωγικές και δημιουργικές ζωές σύμφωνα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα τους. Αναφέρει επίσης, πως οι ανισότητες στην ανθρώπινη ανάπτυξη μιας κοινωνίας πλήττουν την κοινωνική συνοχή, την εμπιστοσύνη των πολιτών στην κυβέρνηση, τους θεσμούς αλλά και τις μεταξύ τους σχέσεις. Ο Streeten (1981) εξηγεί πως η συνολική ανάπτυξη της χώρας εξηγείται μέσα από την ανάπτυξη του ανθρώπου. Η ανθρώπινη ανάπτυξη μπορεί να συμβεί μέσα από τις παροχές που οι κρατικοί θεσμοί προσφέρουν σε υγεία, εκπαίδευση και προσωπική φροντίδα. Είναι γνωστό άλλωστε πως όσο καλύτερη κυβερνητική πολιτική υπάρχει στον τομέα της ανθρώπινης ανάπτυξης, τόσο η κοινωνική κατάσταση βελτιώνεται και οι πολίτες απολαμβάνουν μια πιο ευχάριστη ζωή.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο δείκτης της ανθρώπινης ανάπτυξης χρησιμοποιείται όλο και συχνότερα για να θέσει τους στόχους μιας χώρας, τα σχέδια της κυβερνητικής πολιτικής για την οικονομική ανάπτυξη και την αξιολόγηση αυτών των μέτρων (Hou et al., 2015). Άλλωστε η έννοια της ανθρώπινης ανάπτυξης περιλαμβάνει την οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή ενός πολίτη. Τέλος, σύμφωνα με τον Mazumdar (2003), στόχο της ανθρώπινης ανάπτυξης πρέπει να αποτελεί η διεύρυνση των επιλογών, τις οποίες και ξεχωρίζει σε δυο κατηγορίες. Η πρώτη περιλαμβάνει την απόκτηση δυνατοτήτων όπως η βελτίωση της υγείας, των γνώσεων και των δεξιοτήτων του, ενώ η δεύτερη σχετίζεται με την χρήση αυτών των δυνατοτήτων για προσωπική ανάπτυξη, αναψυχή, πολιτική και κοινωνική συμμετοχή. Οι κατηγορίες αυτές, του Mazumdar, δεν είναι τίποτα διαφορετικό από τις κοινωνικές πολιτικές ενός κράτους με στόχο την ικανοποίηση και την προσφορά ευκαιριών στους πολίτες της.

Κατανοώντας τη συσχέτιση που έχουν οι έννοιες της κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας μεταξύ τους, η συνέχεια της εργασίας θα αφιερωθεί στην επιρροή της δεύτερης προς την πρώτη. Ιδιαίτερα, η πολιτική αποτελεσματικότητα θα μελετηθεί ως ανεξάρτητη μεταβλητή μέσω των εννοιών της διαφθοράς, του κράτους δικαίου, της πολιτικής σταθερότητας και την προσωπικής ανάπτυξης των πολιτών. Συνολικά θα γίνει προσπάθεια ανάδειξης της επιρροής που άσκησαν οι δυο μεταβλητές στην Ευρωζώνη και αν τελικά αυτή η επιρροή δημιούργησε γεωγραφικό χάσμα μεταξύ βόρειων-επιτυχημένων και νότιων-αποτυχημένων χωρών.

3. Δεδομένα και Μεθοδολογία

3.1 Τα ερωτήματα της εργασίας

Η τρέχουσα θεωρία είναι πως η πολιτική εμπιστοσύνη παρέχει στην κυβέρνηση μεγαλύτερη αποφασιστικότητα δράσης. Για να αποδειχθεί όμως πως δεν είναι μόνο μια θεωρία, θα πρέπει αυτές οι έννοιες να συνδεθούν και να συγκριθούν.

Κεντρική θέση της έρευνας αποτελεί η άποψη πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα ως εξαρτημένη μεταβλητή επηρεάζεται από την πολιτική αποτελεσματικότητα. Ως μελέτη περίπτωσης θα αξιοποιηθούν οι 19 χώρες της Ευρωζώνης κατά την περίοδο 2008-2018. Παράλληλα, θα πραγματοποιηθεί και μια συγκριτική μελέτη ανάμεσα στις χώρες του Βορρά με του Νότου.

Οι υποθέσεις που θα εξεταστούν στατιστικά, επομένως, είναι οι ακόλουθες:

H1: Στην Ευρωζώνη την περίοδο 2008-2018 όσο επηρεαζόταν η πολιτική αποτελεσματικότητα, τόσο επηρεαζόταν και η κυβερνητική αποτελεσματικότητα.

H2: Στην Ευρωζώνη την περίοδο 2008-2018 παρουσιάζεται χάσμα μεταξύ των βόρειων και νότιων χωρών.

Η έρευνα που απαιτείται για τους σκοπούς αυτής της διπλωματικής εργασίας είναι ποσοτικής φύσεως, καθώς στόχο αποτελεί η εύρεση ή όχι σχέσης μεταξύ κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας και σε δεύτερη φάση η ύπαρξη ή μη γεωγραφικής διαφοροποίησης.

Με σκοπό να αποτυπωθεί η εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα χρησιμοποιήθηκαν τέσσερις διαφορετικές μεταβλητές. Οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν είναι η πολιτική σταθερότητα, ο έλεγχος διαφθοράς, το κράτος δικαίου και η ανθρώπινη ανάπτυξη. Η επιλογή των μεταβλητών έγινε με γνώμονα τη δυνατότητα ερμηνείας των βασικών απαιτήσεων των πολιτών για μια ποιοτική ζωή αλλά και επιρροής κυβερνητικών αποφάσεων. Τα δεδομένα των μεταβλητών προέρχονται από επαναλαμβανόμενες ετήσιες μετρήσεις. Αυτή η χρονολογική σειρά επιτρέπει στην καλύτερη κατανόηση της διακύμανσης των μεταβλητών στην πάροδο του χρόνου και τις ετήσιες εξελίξεις.

3.2 Επιλογή Δεδομένων

Για να ελεγχθούν οι παραπάνω υποθέσεις, έγινε χρήση του δείκτη κυβερνητικής αποτελεσματικότητας από τους Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας, ως εξαρτημένη μεταβλητή. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση περιλαμβάνουν τον δείκτη ελέγχου διαφθοράς, τον δείκτη του «κράτους δικαίου», τον δείκτη πολιτικής σταθερότητας και απουσίας βίας (από την Παγκόσμια Τράπεζα) και τον δείκτη «Ανθρώπινης Ανάπτυξης» των Ηνωμένων Εθνών.

3.2.1 Η Παγκόσμια Τράπεζα και οι Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης

Η Παγκόσμια Τράπεζα θεωρεί πως η διακυβέρνηση αποτελείται από τις παραδόσεις και τους θεσμούς που ασκούν την εξουσία του κράτους. Αυτό περιλαμβάνει τον τρόπο εκλογής, ελέγχου και αντικατάστασης των κυβερνήσεων. Επίσης, ορίζει ως διακυβέρνηση την ικανότητα της κυβέρνησης να προωθεί και να εφαρμόζει αποτελεσματικά δίκαιες πολιτικές, αλλά και τον σεβασμό των πολιτών έναντι των θεσμών, μη παραλείποντας την αλληλεξάρτηση μεταξύ τους. Με πιο απλά λόγια, διακυβέρνηση είναι η συλλογική δραστηριότητα που ασκείται από τους οργανωτικούς φορείς, είτε πρόκειται για κρατικούς ή μη (Taylor, 2016).

Σε αυτό το πλαίσιο, η Παγκόσμια Τράπεζα θεώρησε πως η διακυβέρνηση είναι μια έννοια, η οποία επηρεάζει την πορεία μιας χώρας και για αυτό τον λόγο, οι Kaufmann και Kraay δημιούργησαν το 1996 μια σειρά από δείκτες, τους γνωστούς Δείκτες Παγκόσμιας Διακυβέρνησης, για 6 διαστάσεις της διακυβέρνησης όπως τις όρισαν οι ίδιοι. Οι δείκτες αυτοί, αποτελούν ένα σύνολο απόψεων προερχόμενες από επιχειρήσεις, πολίτες και ειδικούς. Βάση τους αποτελούν 30 μεμονωμένες πηγές οργανισμών, δεξαμενών σκέψης, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αλλά και ιδιωτικές και κρατικές επιχειρήσεις.

Από το 1996 και μετά, οι Δείκτες της Παγκόσμιας Διακυβέρνησης έχουν χρησιμοποιηθεί σε πληθώρα ερευνών και έχουν αποδείξει συσχετίσεις τόσο με οικονομικούς όσο και πολιτικούς παράγοντες καθώς και πως επηρεάζονται από άλλες μεταβλητές. Οι δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας όμως δεν έγιναν κατευθείαν αποδεκτοί, καθώς έχουν δεχτεί αρνητική κριτική (Magalhaes, 2013). Ο λόγος αυτής της αρνητικής αξιολόγησης είναι πως οι συγκεκριμένοι Δείκτες αποδίδουν την ικανότητα των κυβερνήσεων να διαχειριστούν καταστάσεις, χωρίς να μετρούν την απόδοση αυτών (Lee and Whitford, 2009), αλλά και πως είναι κανονιστικοί και περιλαμβάνουν τις προτιμήσεις και όχι την ικανοποίηση για τις απαιτήσεις (Rotberg, 2014). Ο Rotberg (2014) προτείνει επίσης ως εναλλακτική την μέτρηση της αποτελεσματικής διακυβέρνησης με απτές και αντικειμενικές μεταβλητές όπως το προσδόκιμο ζωής και τη θνησιμότητα. Παρόλες τις επικρίσεις, οι δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας έχουν χαρακτηριστεί ως έγκυροι, αφού έχει γίνει χρήση τους σε πολλές μελέτες (Magalhaes, 2013) και έχουν συμβάλει στην κατανόηση πολιτικό-οικονομικών διακυμάνσεων. Εξάλλου, η μελέτη της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας, βοηθά να κατανοηθεί καλύτερα ο ρόλος και οι ευθύνες της κυβέρνησης (Lee and Whitford, 2009).

3.2.2 Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του Προγράμματος Εκδημοκρατισμού του ΟΗΕ

Παραδοσιακά, όταν γίνεται λόγος για ανάπτυξη, εννοείται η οικονομική ανάπτυξη. Η ελλιπής αυτή αναφορά στην ανθρώπινη ανάπτυξη και ο περιορισμός μόνο στους οικονομικούς δείκτες, οδήγησε τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών να δημιουργήσει έναν δείκτη που θα περιλαμβάνει μεταβλητές τόσο οικονομικές αλλά και κοινωνικές. Ο δείκτης που δημιουργήθηκε, επομένως, είναι αποτέλεσμα τριών άλλων δεικτών, οι οποίοι περιλαμβάνουν το προσδόκιμο ζωής, τον βαθμό εκπαίδευσης αλλά και την ποιότητα ζωής της εκάστοτε χώρας, με σκοπό να προσεγγίσει όσο γίνεται πιο ολοκληρωμένα την έννοια της ανθρώπινης ανάπτυξης. Αναλυτικά, οι δείκτες προσδιορίζονται ως:

- Η μακροβιότητα η οποία υπολογίζεται από το προσδόκιμο ζωής,
- Το επίπεδο της εκπαίδευσης. Υπολογίζεται από το άθροισμα του ποσοστού εγγραφής στην πρωτοβάθμια, τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, και το ποσοστό αναλφαριθμητισμού, δια 3.
- Το βιοτικό επίπεδο. Η μέτρηση του βιοτικού επιπέδου γίνεται με το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ με ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης σε δολάρια ΗΠΑ.

Η μέτρηση των δεικτών γίνεται αρχικά με τον προσδιορισμό κατώτατων και ανώτατων τιμών για κάθε δείκτη και προσδιορίζεται μέσω του γενικού τύπου:

Πραγματική τιμή δείκτη- Κατώτατη τιμή δείκτη

Ανώτατη τιμή δείκτη- κατώτατη τιμή δείκτη

Οι κατώτατες και ανώτερες τιμές των δεικτών αυτές προσδιορίζονται όπως φαίνονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1 Ανώτατα και κατώτατα όρια των επί μέρους δεικτών του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης

Δείκτες Μέτρησης	Κατώτατο Όριο	Ανώτατο Όριο
Προσδόκιμο ζωής	25 έτη	85 έτη
Βαθμός Εκπαίδευσης	0%	100%
Ποιότητα Ζωής	\$100	\$40.000

Τέλος, ο δείκτης υπολογίζεται ως ο μέρος όρος των επιμέρους δεικτών και κατατάσσει τις χώρες σε 3 κατηγορίες ανάλογα με τις τελικές τιμές. Με αυτό τον τρόπο, δημιουργούνται οι εξής κατηγορίες:

- Υπανάπτυκτες χώρες ή χώρες χαμηλής ανθρώπινης ανάπτυξης, με τιμές κάτω του 0,499

- Αναπτυσσόμενες ή χώρες μέσης ανθρώπινης ανάπτυξης με τιμές από 0,500 ως 0.799
- Ανεπτυγμένες ή υψηλής ανθρώπινης ανάπτυξης χώρες με τιμές πάνω από 0,800

Το μεθοδολογικό αυτό μοντέλο του δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης σχεδιάστηκε από τον οικονομολόγο Mahbubul Haq, χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά το 1990 και θεωρείται από αρκετούς ερευνητές πολυδιάστατος δείκτης (Deb, 2015). Αυτός ήταν και ο λόγος που ο συγκεκριμένος δείκτης προσέλκυσε το ενδιαφέρον των αναλυτών και των κυβερνώντων. Επιπρόσθετα, αποτέλεσε την πρώτη πρακτική μέτρηση της ποιότητας ζωής που δεν περιλαμβάνει αποκλειστικά δείκτες ΑΕΠ (Hou, et al., 2015). Παρόλα αυτά, αρκετοί ήταν εκείνοι που κατέκριναν τη μεθοδολογία του συγκεκριμένου δείκτη και είτε πρότειναν βελτιώσεις είτε τον θεώρησαν τελείως ελλιπή, προτείνοντας άλλους στην θέση του.

3.2.3 Επιλογή Μεταβλητών

Από τους έξι Δείκτες που δημιούργησε η Παγκόσμια Τράπεζα για να ορίσει τη Διακυβέρνηση, στην παρούσα εργασία θα γίνει χρήση των μόνο των τεσσάρων. Τους δείκτες αυτούς θα συμπληρώσει και ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης του ΟΗΕ. Ιδιαίτερα, οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν είναι οι εξής:

- **Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα:** Ο δείκτης αυτός είναι το αποτέλεσμα των αντιλήψεων για το επίπεδο των δημοσίων υπηρεσιών, σχετίζεται με την κυβερνητική ανεξαρτησία από πολιτικές πιέσεις, την αποτύπωση και υλοποίηση πολιτικών δράσεων καθώς και την φερεγγυότητα από πλευράς κυβέρνησης για την υλοποίησή τους.
- **Κράτος Δικαίου:** Ο δείκτης ελέγχει την ανταπόκριση των υπεύθυνων πολιτικής χάραξης στους νόμους και τους θεσμούς της κοινωνίας, την υλοποίηση των προγραμμάτων και την εύρυθμη λειτουργία των κρατικών θεσμών που σχετίζονται με τους πολίτες, όπως η νομική υπηρεσία και η αστυνομία, περιορίζοντας την βία και την εγκληματικότητα.
- **Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας:** Ο δείκτης καταγράφει ξεσπάσματα πολιτικής κρίσης, είτε λόγω κυβερνητικών κραδασμών είτε λόγω βίαιων επεισοδίων.
- **Έλεγχος Διαφθοράς:** Μετράει την αξιοποίηση της θέσης των κρατικών λειτουργών σε οποιεσδήποτε ενέργειες προς όφελος τους και την επιρροή του ιδιωτικού τομέα στον δημόσιο.
- **Ανθρώπινη Ανάπτυξη:** Ο δείκτης είναι το αποτέλεσμα που προκύπτει από 3 βασικές πτυχές της ανθρώπινης ζωής. Περιλαμβάνει την υγεία, την γνώση και εκπαίδευση και το αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Ο τελικός δείκτης προκύπτει από τον γεωμετρικό μέσο όρο των τριών αυτών πτυχών.

Ο πρώτος δείκτης, αυτός της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας θα χρησιμοποιηθεί ως εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ οι τέσσερις επόμενοι δείκτες ως ανεξάρτητες.

Επιπρόσθετα οι δείκτες του ελέγχου διαφθοράς και κράτος δικαίου που επιλέχθηκαν δεν είναι οι μοναδικοί που υπολογίζουν τις αντίστοιχες έννοιες. Ο λόγος που επιλέχθηκε ο δείκτης του ελέγχου διαφθοράς από την Παγκόσμια Τράπεζα και όχι αυτός του δείκτη αντίληψης της διαφθοράς από την Διεθνή Διαφάνεια είναι πως ο πρώτος περιλαμβάνει και μετρήσεις επιρροής του ιδιωτικού τομέα προς την κυβέρνηση ενώ ο δείκτης της Διεθνούς Διαφάνειας

περιορίζεται στην διαφθορά μεταξύ πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων. Επομένως, ο δείκτης της Διεθνούς Διαφάνειας δεν περιλαμβάνει την άποψη των πολιτών σχετικά με την διαφθορά, ένα κρίσιμο παράγοντα για την παρούσα μελέτη. Επίσης, ο δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς άλλαξε μερικώς τον τρόπο που υπολογίζεται το 2012, με αποτέλεσμα τα ευρήματα από εκείνη την χρονιά και μετά να μην είναι συγκρίσιμα με προηγούμενες χρονιές (Πολύζος, 2019). Για ' αυτούς τους λόγους, ο δείκτης για τον έλεγχο της διαφθοράς θεωρήθηκε πιο ολοκληρωμένος και αντικειμενικός σε σχέση με τον δείκτη αντίληψης της διαφθοράς.

Με την ίδια λογική, επιλέχθηκε ο δείκτης σχετικά με το κράτος δικαίου να προέρχεται από την Παγκόσμια Τράπεζα και όχι από το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δικαιοσύνης. Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δικαιοσύνης είναι πολύ πρόσφατο, αφού ιδρύθηκε μόλις το 2006. Παράλληλα η ακεραιότητα του δείκτη του δεν έχει επαληθευτεί και χρησιμοποιηθεί στον ίδιο βαθμό που έχει ο δείκτης της Παγκόσμιας Τράπεζας.

3.3 Μεθοδολογία έρευνας

Με σκοπό την διερεύνηση του αρχικού ερωτήματος πραγματοποιήθηκε μια σειρά από αναλύσεις με τη βοήθεια του λογισμικού SPSS (IBM SPSS software version 24). Πριν την χρήση των μεθόδων της επαγωγικής στατιστικής θεωρήθηκε σωστό να παρουσιαστούν οι τιμές των μεταβλητών μέσω περιγραφικής παρουσίασης. Στόχος της περιγραφικής παρουσίασης των στοιχείων είναι ο εντοπισμός των ελαχίστων, μεγίστων και μέσων τιμών του δείγματος. Για την καλύτερη κατανόηση των διαφορών που παρουσιάζει το δείγμα, δημιουργήθηκε ένας γενικός πίνακας και ένας για τις τιμές των χωρών του Βορρά και του Νότου ξεχωριστά. Επίσης, παρουσιάζονται και ξεχωριστά οι τιμές για κάθε χώρα και για κάθε έτος που μελετήθηκε.

Με σκοπό να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ της εξαρτημένης και των ανεξάρτητων μεταβλητών, πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις συσχετίσεων. Χρησιμοποιήθηκε πάλι ο ίδιος τρόπος απεικόνισης, όπως και με την περιγραφική στατιστική. Πραγματοποιήθηκε δηλαδή μια κοινή ανάλυση συσχετίσεων για όλες τις χώρες και δυο ξεχωριστές, για τον Βορρά και τον Νότο, αντίστοιχα. Στην συνέχεια χρησιμοποιήθηκε η γραμμική πολλαπλή παλινδρόμηση, γνωστή και ως linear regression, με στόχο να δείξει αν ο κάθε δείκτης ξεχωριστά εξηγεί και πως την εξαρτημένη μεταβλητή. Οι ίδιες στατιστικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν και στο διαχωρισμό των χωρών της Ευρωζώνης σε βόρειες και νότιες.

Παράλληλα, έγινε χρήση μίας διαχρονικής μελέτης. Η διαχρονική μελέτη προτιμήθηκε έναντι άλλων λόγω της χρονοσειράς δεδομένων που προσφέρει. Η μέθοδος αυτή προσφέρει μακροχρόνιες εκτιμήσεις μεταξύ της εξαρτημένης και των ανεξάρτητων μεταβλητών, καθώς προσφέρει ακριβέστερη προσέγγιση στον χρόνο αλλαγής στις κοινωνικές και πολιτικές τάσεις. Όπως αναφέρουν και οι Plumper κ.α., (2005) η μέθοδος της διαχρονικής μελέτης αφήνει περιθώρια χρήσης για μεγάλο εύρος μοντέλων και προδιαγραφών. Στην προκειμένη περίπτωση χρησιμοποιήθηκε με σκοπό να απεικονίσει συνολικά το δείγμα μέσα στο χρονικό ορίζοντα που εξετάζεται.

Τέλος, έγινε χρήση και ενός (student's) t-test, για τον έλεγχο της διαφοράς των μέσων όρων δύο ανεξάρτητων δειγμάτων, ώστε να φανεί αν υπάρχει διαφορά στους μέσους όρους των επιμέρους δεικτών ανάμεσα στις δυο ομάδες Βορρά-Νότου. Η συγκεκριμένη ανάλυση είναι απλούστερη της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης, δείχνοντας ουσιαστικά αν η αριθμητική διαφορά των μέσων όρων των δεικτών είναι σημαντική μεταξύ των δύο ομάδων, ωστόσο δεν δημιουργεί σχέση αιτιότητας (Χαλικιάς κ.α., 2015

4. Ανάλυση και Συζήτηση Ευρημάτων

4.1 Περιγραφική Παρουσίαση Στοιχείων

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν και θα εξηγηθούν τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις στατιστικές μεθόδους που πραγματοποιήθηκαν. Σκοπό των αναλύσεων αποτέλεσαν οι απαντήσεις στα ερωτήματα περί συσχέτισης της κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας αλλά και διαχωρισμού των χωρών της Ευρωζώνης σε Βορρά και Νότο. Πριν από τις στατιστικές αναλύσεις όμως, δημιουργήθηκε ένας πίνακας περιγραφικής στατιστικής με σκοπό να βρεθούν οι μικρότερες και μεγαλύτερες τιμές που έλαβε κάθε μια από τις μεταβλητές, τόσο γενικά όσο και στο διαχωρισμό Βορρά-Νότου.

Αρχικά πραγματοποιήθηκε μια περιγραφική στατιστική ανάλυση με σκοπό να περιγραφεί το δείγμα και να εντοπιστούν τα κύρια στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν αργότερα στη σύγκριση Βορρά-Νότου. Η ίδια λογική εφαρμόστηκε για τη δημιουργία μιας περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης η οποία διαχώριζε τις χώρες σε Βορρά-Νότο. Για τη δεύτερη στατιστική ανάλυση, οι χώρες διαχωρίστηκαν σε βόρειες και νότιες. Τον Βορρά αποτέλεσαν οι Φινλανδία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ιρλανδία, Γερμανία, Αυστρία, Βέλγιο, Ολλανδία, Σλοβακία και Λουξεμβούργο ενώ τον Νότο η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Μάλτα, η Ελλάδα, η Σλοβενία και η Κύπρος. Η Γαλλία θεωρήθηκε ως Νότια χώρα, καθώς θεωρείται ως χώρα της Μεσογείου ενώ η Σλοβενία λόγω γεωγραφίας αλλά και ιστορίας εντάσσεται περισσότερο στα νότια κράτη της Γηραιά Ηπείρου, παρά στα βόρεια.

Ο Πίνακας 2 αφορά τις τιμές όλων των χωρών. Τα περιγραφικά μέτρα της εξαρτημένης μεταβλητής διαχωρίζονται διακριτικά από των ανεξάρτητων. Από μια πρώτη αξιολόγηση μπορεί να παρατηρηθεί πως υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ κρατών (χωρίς ακόμα να φαίνεται αν είναι γεωγραφικό ή όχι), καθώς οι ελάχιστες με τις μέγιστες τιμές διαφέρουν αρκετά. Μικρότερη διαφορά από όλες τις τιμές παρουσιάζει η ανθρώπινη ανάπτυξη με μέση τιμή 0,87858, στην οποία φαίνεται πως υπάρχει μεγαλύτερη ομοιογένεια.

Πίνακας 2 Περιγραφική Στατιστική Ευρωζώνης

N=209	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέση Τιμή (mean)	Τυπική Απόκλιση (Std.Dev.)
Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα	0,2266778	2,2411380	1,220406233	0,4474323272
Έλεγχος Διαφθοράς Πολιτική Σταθερότητα	-0,1892218	2,3372600	1,104676872	0,6864664847
Κράτος Δικαίου	-0,473780	1,512313	0,75522294	0,415153150
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	0,0839193	2,1002730	1,236088787	0,4962208111
	0,814	0,942	0,87858	0,031551

Πίνακας 3 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση με διαχωρισμό Βορρά-Νότου

N=209		Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέση Τιμή (mean)	Τυπική Απόκλιση (Std.Dev.)
Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα	Βορράς	0,5584953	2,2411380	1,390292107	0,4217320428
	Νότος	0,2266778	1,5829080	0,986819156	0,3714488990
Έλεγχος Διαφθοράς	Βορράς	0,831460	2,3372600	1,367583749	0,7007362892
	Νότος	-0,1892218	1,5323940	0,743179916	0,4701431393
Πολιτ. Σταθερότητα	Βορράς	0,204595	1,512313	0,91624994	0,302498353
	Νότος	-0,473780	1,294193	0,53381081	0,447432881
Κράτος Δικαίου	Βορράς	0,4785463	2,1002730	1,433278421	0,4775408670
	Νότος	0,0839193	1,6249200	0,964953039	0,3817269831
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	Βορράς	0,817	0,942	0,88728	0,035902
	Νότος	0,814	0,902	0,86662	0,018769

Στον Πίνακα 3, παρουσιάζεται ο διαχωρισμός των τιμών σε βόρειες και νότιες χώρες. Από τον πίνακα αυτό γίνεται αντιληπτό πως σε όλες τις υπό εξέταση μεταβλητές η μικρότερη τιμή βρίσκεται στο Νότο, ενώ η υψηλότερη στον Βορρά. Επιπρόσθετα, σε ορισμένους δείκτες ο Νότος παρουσιάζει και αρνητικές τιμές στην ελάχιστη τιμή. Ο δείκτης της ανθρώπινης ανάπτυξης παρουσιάζει την μικρότερη διαφοροποίηση ανάμεσα στις δυο ομάδες, ενώ την μεγαλύτερη ο έλεγχος διαφθοράς.

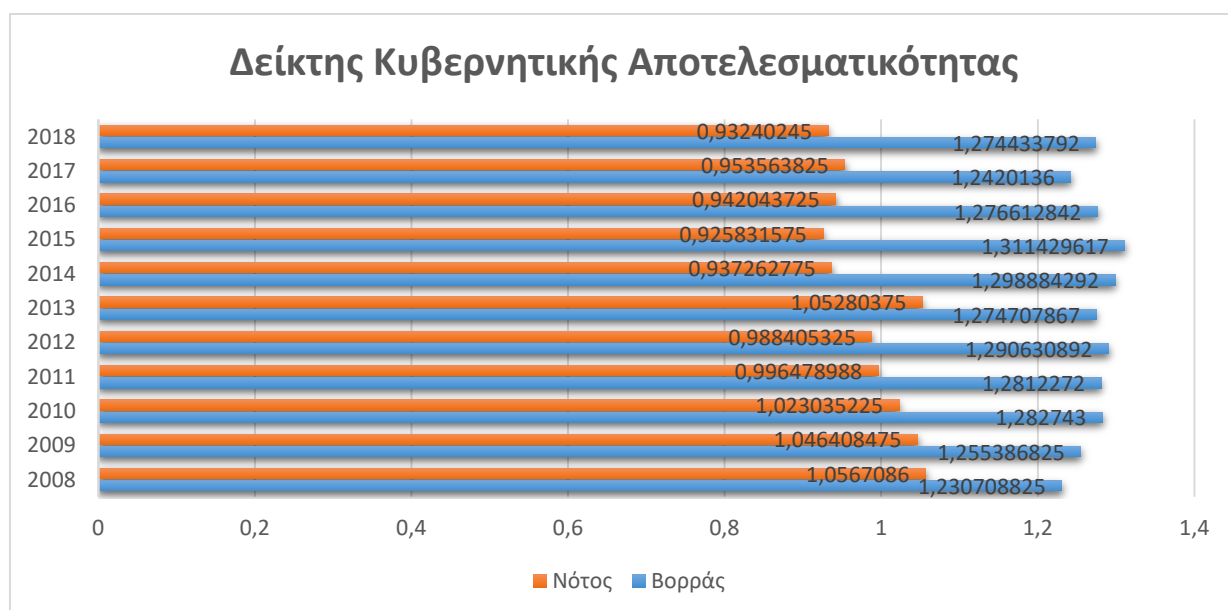
Ωστόσο, για την καλύτερη απεικόνιση και πιο αντικειμενικό σχολιασμό της σύγκρισης, γίνεται η παράθεση των χρονοσειρών με τις τιμές που έλαβαν όλες τις χώρες της Ευρωζώνης σε κάθε δείκτη ξεχωριστά. Οι επόμενοι Πίνακες 4-8, απεικονίζουν τις τιμές που έλαβε κάθε χώρα ξεχωριστά για όλη την χρονική περίοδο που μελετήθηκε. Οι πίνακες δημιουργήθηκαν με βάση τα δεδομένα που βρίσκονται στην ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank) και των Ηνωμένων Εθνών (U.N) για τους αντίστοιχους δείκτες. Οι μεγαλύτερες τιμές σημειώνονται με πράσινο χρώμα ενώ οι χαμηλότερες με κόκκινο, ώστε να είναι πιο εύκολη η ανάγνωση των πινάκων.

Επίσης, για κάθε δείκτη και κάθε έτος παρουσιάζονται και τα αντίστοιχα Γραφήματα 1-6. Μέσω των γραφημάτων γίνεται άμεσα αντιληπτή η διαφορά που παρουσίασαν οι ομάδες των χωρών αλλά και οι μέσες τιμές που έλαβε κάθε μεταβλητή ανά έτος για κάθε ομάδα.

Πίνακας 4 Δεδομένα κυβερνητικής αποτελεσματικότητας

Country	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Austria	1,78084	1,66658	1,841763	1,617761	1,575873	1,588477	1,572586	1,479127	1,511905	1,461261	1,453342
Belgium	1,389756	1,571342	1,575026	1,656356	1,602476	1,607339	1,381594	1,438441	1,326213	1,181693	1,171748
Cyprus	1,532571	1,418329	1,53183	1,563668	1,391172	1,366624	1,140384	1,04862	0,960943	0,919978	0,920902
Finland	2,050841	2,229059	2,22934	2,241138	2,220478	2,174288	1,998276	1,813011	1,828908	1,936857	1,984208
France	1,582908	1,480974	1,430301	1,359144	1,340279	1,481829	1,40317	1,436796	1,405252	1,35209	1,480526
Greece	0,585292	0,619487	0,556039	0,512198	0,3198	0,459203	0,398586	0,256061	0,226678	0,313373	0,338261
Germany	1,522836	1,578987	1,571172	1,554961	1,593369	1,54252	1,731392	1,73683	1,734568	1,719291	1,619633
Estonia	1,161841	1,009114	1,085701	1,076737	0,954538	0,974775	1,01668	1,067978	1,090857	1,109357	1,191938
Ireland	1,500238	1,33617	1,349588	1,455905	1,547128	1,485336	1,597105	1,533082	1,331621	1,290977	1,420338
Netherlands	1,696206	1,739726	1,729366	1,788899	1,8134	1,783959	1,817106	1,832507	1,833539	1,851793	1,850466
Spain	0,920347	0,945832	0,994799	1,027235	1,120682	1,154523	1,159705	1,174035	1,115842	1,033854	1,002136
Latvia	0,558495	0,62381	0,70881	0,698138	0,838449	0,889027	0,95855	1,089444	1,005264	0,903795	1,043452
Lithuania	0,616991	0,693558	0,743254	0,703799	0,833409	0,831737	0,982653	1,184934	1,070065	0,965337	1,072398
Luxembourg	1,625627	1,74732	1,721774	1,748484	1,672072	1,629902	1,654433	1,724078	1,692346	1,683147	1,778221
Malta	1,279612	1,173995	1,192727	1,195341	1,247961	1,257873	1,028362	0,850428	0,955785	1,004372	0,968796
Portugal	1,085485	1,156265	1,010235	0,947194	1,035028	1,230732	0,988591	1,220341	1,209821	1,332028	1,208909
Slovak Republic	0,864835	0,868976	0,837122	0,832548	0,836379	0,789134	0,876236	0,837723	0,894068	0,800656	0,707462
Slovenia	1,187827	1,154734	1,026441	0,989512	1,03165	1,013163	1,00516	0,972419	1,127259	1,170688	1,125806
Italy	0,279627	0,421652	0,44191	0,377541	0,42067	0,458484	0,374144	0,447953	0,53477	0,502127	0,413884

Στο δείκτη κυβερνητικής αποτελεσματικότητας για παράδειγμα ως μικρότερη τιμή εντοπίστηκε το 0,2266778 το οποίο είναι η τιμή της Ελλάδας για το 2016 ενώ η υψηλότερη της Φινλανδίας το 2011 με 2,241138, όπως φαίνεται από τον Πίνακα 4. Διαχρονικά, φαίνεται πως τις τελευταίες θέσεις τις κατέχουν η Ελλάδα, η Λετονία και η Ιταλία, ενώ τις υψηλότερες οι Φινλανδία, Αυστρία και Ολλανδία. Αν εξαιρεθεί η Λετονία που ναι μεν ανήκει στο Βορρά αλλά ακόμα προσπαθεί να ενσωματωθεί στα ευρωπαϊκά ιδεώδη από το κουμμουνιστικό παρελθόν της, αρχίζει ήδη και διαφαίνεται ένα χάσμα μεταξύ γεωγραφικά βόρειων και νότιων χωρών.

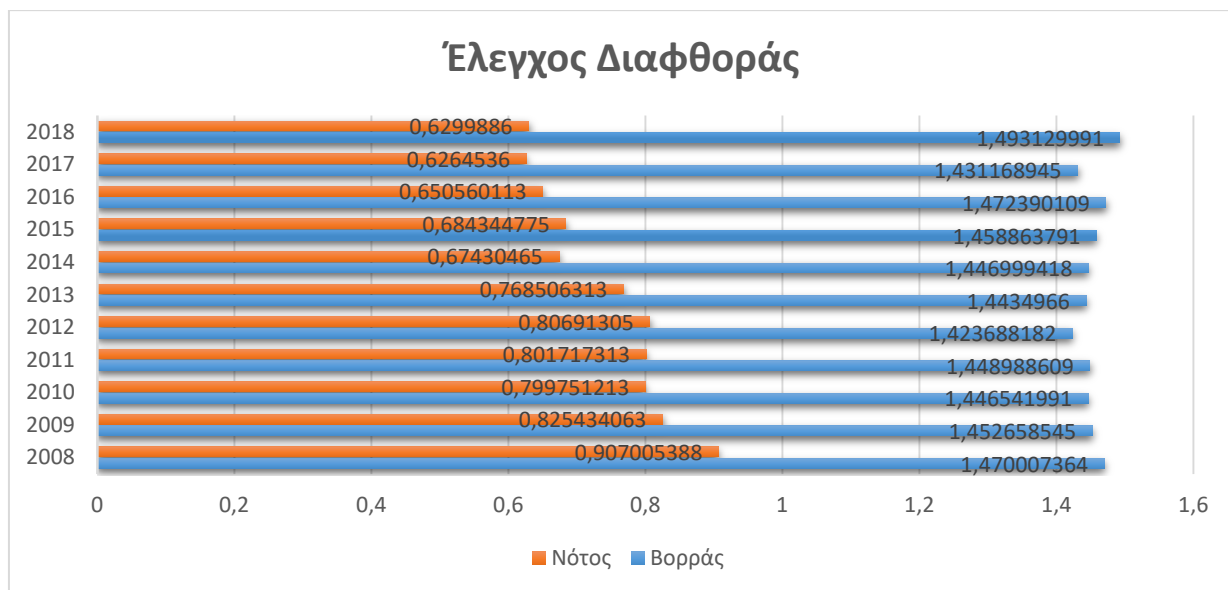

Το πρώτο γράφημα επιβεβαιώνει το χάσμα μεταξύ Βορρά και Νότου. Οι μέσες τιμές του Βορρά είναι φανερό πως είναι υψηλότερες από τις αντίστοιχες του Νότου. Η κατάταξη αυτή μπορεί να εξηγηθεί λόγω των οικονομικών προγραμμάτων που προοριζόντουσαν για τις νότιες χώρες. Οι πολίτες δεν ήταν πλήρως ενημερωμένοι για τους φορείς που λάμβαναν τις σχετικές αποφάσεις, με αποτέλεσμα να αμφιβάλουν και για την αποτελεσματικότητα και τις δράσεις των κυβερνήσεων τους (Muro and Vidal, 2016).

Πίνακας 5 Δεδομένα Ελέγχου Διαφθοράς

Country	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Finland	2,33726	2,251192	2,159788	2,198592	2,235261	2,202126	2,165775	2,275324	2,239528	2,215811	2,21243
Netherlands	2,118235	2,134323	2,143759	2,120604	2,117599	2,046002	1,990494	1,884297	1,913111	1,867278	2,009026
Luxembourg	1,971972	1,973333	2,046461	2,159844	2,122712	2,123356	2,073182	2,096687	2,096854	1,985497	2,087755
Austria	1,843035	1,703025	1,585462	1,431896	1,389731	1,550795	1,474735	1,519276	1,548537	1,526011	1,596262
Germany	1,759813	1,755258	1,77627	1,743273	1,829577	1,813811	1,83838	1,837888	1,843418	1,841089	1,946584
Ireland	1,749867	1,759452	1,688269	1,562963	1,463658	1,538592	1,60488	1,615371	1,583356	1,548565	1,547376
France	1,407428	1,438242	1,46638	1,532394	1,455788	1,329576	1,314697	1,305666	1,400143	1,259483	1,316893
Belgium	1,37489	1,460206	1,527498	1,575072	1,608068	1,673882	1,573292	1,573307	1,638705	1,497117	1,510279
Cyprus	1,204644	0,912045	0,974874	0,866362	1,251134	1,245758	1,075781	1,007444	0,826646	0,782729	0,639966
Spain	1,190226	1,0622	1,084354	1,104124	1,128226	0,903093	0,629842	0,5839	0,515631	0,491768	0,613507
Portugal	1,070165	1,092931	1,090371	1,112964	0,960238	0,950478	0,947626	0,964725	0,925507	0,873943	0,84983
Malta	0,99796	0,772958	0,790017	0,766043	0,943218	0,9835	0,851744	0,900375	0,721245	0,739653	0,579902
Estonia	0,990576	1,007584	0,995167	1,052501	1,096038	1,188761	1,303456	1,293648	1,272345	1,242413	1,506318
Slovenia	0,981919	1,058566	0,922868	0,948807	0,839747	0,729322	0,726777	0,772998	0,822988	0,813799	0,870218
Slovak Repu	0,362119	0,270355	0,294601	0,275088	0,096679	0,083146	0,162737	0,177862	0,229156	0,22377	0,36292
Italy	0,270141	0,199061	0,126923	0,181864	0,066175	0,051636	-0,02964	0,016264	0,084407	0,1886	0,235619
Latvia	0,254886	0,226274	0,228307	0,286648	0,245459	0,328416	0,415365	0,468176	0,431138	0,535825	0,328587
Lithuania	0,139662	0,231553	0,376732	0,327106	0,393994	0,426033	0,558858	0,617655	0,713836	0,55373	0,497896
Greece	0,13356	0,06747	-0,05778	-0,09882	-0,18922	-0,04531	-0,12239	-0,07661	-0,09209	-0,13835	-0,06603

Στον έλεγχο διαφθοράς, η Ελλάδα κατέχει πάλι την μικρότερη τιμή, το 2012 με αρνητικό μάλιστα πρόσημο στα 0,18922. Την μεγαλύτερη τιμή έπιασε η Φιλανδία το 2008 με 2,33726. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός πως ενώ η Ελλάδα το 2008 ξεκίνησε σχεδόν με τις ίδιες τιμές με την Λιθουανία (0,13356 και 0,139662 αντίστοιχα), κατά την διάρκεια της κρίσης οι τιμές της Ελλάδας μειωνόντουσαν, ενώ η Λιθουανία κατάφερε να παρουσιάσει αύξηση. Το ίδιο ισχύει και για Φινλανδία, Ολλανδία και Λουξεμβούργο που πέτυχαν και τις μεγαλύτερες τιμές στον έλεγχο διαφθοράς. Συμπερασματικά, ο έλεγχος διαφθοράς παρουσιάζει και αυτός αντίστοιχη γεωγραφική διαφοροποίηση.

Γράφημα 2 Διαχρονική απεικόνιση Ελέγχου Διαφθοράς σε Βορρά-Νότο

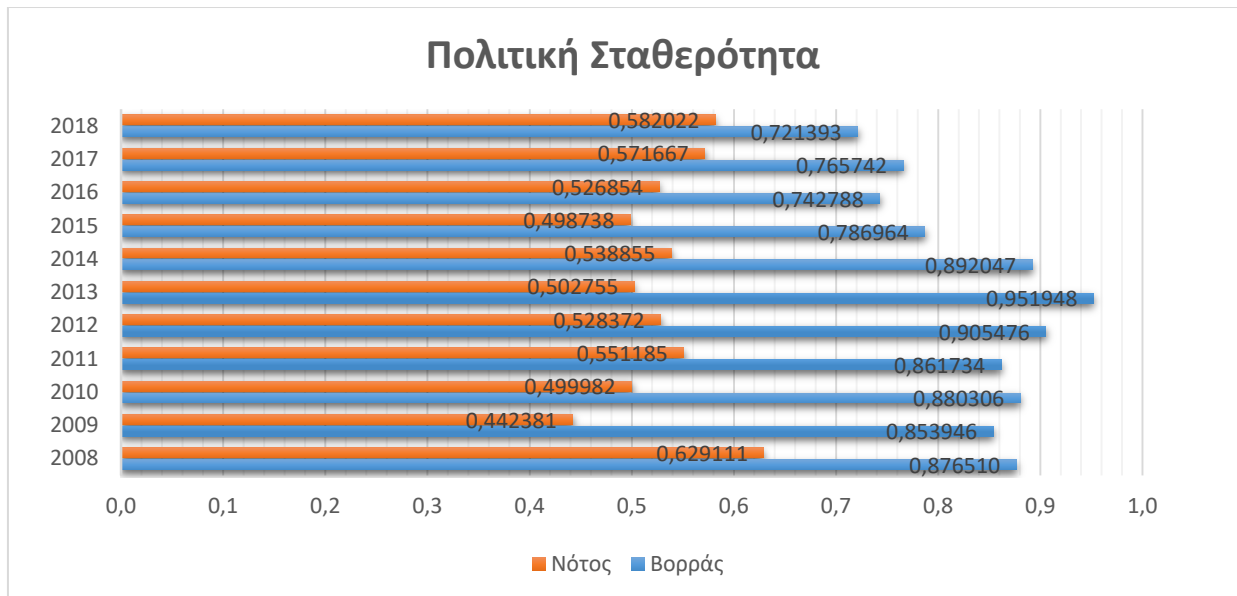
Το Γράφημα 2 αποτυπώνει την έντονη διαφορά ανάμεσα σε Βορρά-Νότο, αφού οι μέσες τιμές του Βορρά είναι σχεδόν διπλάσιες από αυτές του Νότου. Οι τιμές του δείκτη διαφθοράς συνδέονται έντονα με την πεποίθηση πως οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν τα έσοδα που συλλέγονται συνετά (Bauhr and Charron ,2018) και σχετίζονται με την αντίληψη για την ορθή διαχείριση των οικονομικών προγραμμάτων όπως κατανεμήθηκαν σε Βορρά και Νότο.

Πίνακας 6 Δεδομένα πολιτικής σταθερότητας

Country	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Luxembourg	1,512313	1,450533	1,461219	1,317427	1,331919	1,335248	1,378324	1,439398	1,419485	1,325734	1,373404
Finland	1,445845	1,459815	1,423607	1,393471	1,400765	1,385172	1,282197	1,040587	0,999087	1,080675	0,92492
Austria	1,339206	1,190602	1,152648	1,193522	1,340567	1,364101	1,2707	1,143079	0,909639	1,046604	0,917523
Malta	1,272665	1,248981	1,253456	1,063937	1,065075	1,042758	1,125497	1,063939	1,080441	1,24914	1,294193
Ireland	1,18624	1,056545	1,020165	0,948999	0,941073	0,901076	1,052991	0,908456	0,847819	1,002215	1,030591
Slovenia	1,147953	0,934806	0,866509	0,96921	0,935111	0,882252	0,965773	0,953393	0,990436	0,873203	0,910918
Slovak Republic	1,08077	0,919054	1,053317	0,974757	1,088401	1,119518	1,039121	0,874545	0,721171	0,909786	0,750438
Portugal	0,988454	0,787634	0,717687	0,741739	0,775273	0,748763	0,806274	0,91784	0,974051	1,118346	1,140031
Germany	0,945835	0,860531	0,796835	0,842219	0,775621	0,927984	0,925187	0,699824	0,681363	0,587577	0,604895
Netherlands	0,865027	0,944918	0,94075	1,113631	1,187465	1,143815	1,045115	0,926119	0,912268	0,920907	0,868293
Lithuania	0,746257	0,631209	0,715261	0,6712	0,78621	0,964532	0,742136	0,759794	0,82828	0,775619	0,752799
Cyprus	0,639684	0,389175	0,452445	0,607985	0,635126	0,563347	0,551882	0,550867	0,604255	0,53773	0,543319
Belgium	0,621243	0,819909	0,810646	0,954535	0,9236	0,940083	0,701269	0,587095	0,441367	0,428071	0,412356
Estonia	0,570784	0,565776	0,661367	0,611041	0,636465	0,748215	0,780258	0,62092	0,673908	0,64962	0,599967
Italy	0,549201	0,348211	0,473924	0,501207	0,508218	0,495499	0,458165	0,37592	0,369415	0,306728	0,311193
France	0,54572	0,511752	0,681088	0,602993	0,554942	0,448744	0,300569	0,106706	-0,09536	0,27899	0,109135
Greece	0,270059	-0,20774	-0,12721	-0,0987	-0,21725	-0,17134	-0,14045	-0,23025	-0,1216	-0,0736	0,092586
Latvia	0,204595	0,34846	0,527854	0,320002	0,453627	0,593635	0,487268	0,443747	0,479069	0,462096	0,421535
Spain	-0,38085	-0,47378	-0,31804	0,021105	-0,02952	0,012018	0,243122	0,251491	0,413188	0,282796	0,254803

Η μικρότερη τιμή στη πολιτική σταθερότητα ανήκει και πάλι στον Νότο, αυτή την φορά βέβαια στην Ισπανία το 2009 με -0,47378. Διαχρονικά ακολουθούν για άλλη μια φορά Ελλάδα και Λετονία. Η Ελλάδα μάλιστα παρουσιάζει αρνητικές τιμές σχεδόν σε όλη την διάρκεια της περιόδου. Το Λουξεμβούργο με 1,512313, το 2008, όχι μόνο έχει την υψηλότερη τιμή, αλλά παραμένει και στην κορυφή για όλη την περίοδο μελέτης. Η πολιτική σταθερότητα που

παρουσιάζει το Λουξεμβούργο μπορεί να εξηγηθεί και από τις χαμηλές στρατιωτικές δαπάνες της χώρας. Έρευνες έχουν δείξει πως η πολιτική σταθερότητα συνδέεται με κινήσεις αποστρατικοποίησης και χαμηλών στρατιωτικών δαπανών (Gebremedhin and Mavisakalyan, 2013). Το Λουξεμβούργο, ακολουθούν Φινλανδία και Αυστρία, οι οποίες όμως δεν παρουσιάζουν την ίδια σταθερότητα στη διακύμανση των τιμών τους.

Γράφημα 3 Διαχρονική απεικόνιση πολιτικής σταθερότητας σε Βορρά-Νότο

Όπως φαίνεται και στο γράφημα της πολιτικής σταθερότητας, οι μέσες τιμές των γεωγραφικών ομάδων παρουσιάζουν και πάλι διαφοροποίηση, με τις τιμές του Νότου να βρίσκονται πάλι σε χαμηλότερα επίπεδα. Σύμφωνα με την έρευνα των Farzanegan και Witthuhn (2017) τα μεγάλα ποσοστά διαφθοράς μπορούν να επιδράσουν και στην πολιτική σταθερότητα και να αποσταθεροποιήσουν την πολιτική ζωή μιας χώρας. Η επισήμανση αυτή συνδέει την πολιτική σταθερότητα με την διαφθορά αλλά εξηγεί παράλληλα και την ομοιότητα στο χάσμα των τιμών στα αντίστοιχα γραφήματα. Έναν ακόμα παράγοντα αποσταθεροποίησης αποτελεί και η μη ελεγχόμενη μετανάστευση που δέχονται τα νότια κράτη. Οι Gebremedhin και Mavisakalyan (2013) συνέδεσαν την πολιτική αστάθεια με τα κύματα μετανάστευσης και μάλιστα κατέληξαν πως όσο πιο ανομοιόμορφη είναι μια μετανάστευση και με μεγαλύτερες πολιτιστικές διαφορές, τόσο πιο πολύ επηρεάζεται και η πολιτική σταθερότητα της χώρας υποδοχής των μεταναστών.

Πίνακας 7 Δεδομένα του δείκτη "κράτος δικαίου"

Country	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Austria	1,922995	1,78489	1,8003	1,801555	1,858179	1,851382	1,952464	1,855247	1,814967	1,812473	1,875834
Finland	1,922676	1,970258	1,968725	1,949499	1,951503	1,936688	2,100273	2,063105	2,015214	2,027073	2,046279
Luxembourg	1,801214	1,827186	1,851443	1,83319	1,798904	1,816299	1,906488	1,874649	1,760356	1,737713	1,810886
Netherlands	1,761363	1,814506	1,819352	1,822074	1,861233	1,835081	1,980403	1,944192	1,89441	1,830023	1,816361
Germany	1,745706	1,655951	1,631237	1,616171	1,664948	1,6495	1,856834	1,794997	1,622016	1,608339	1,630446
Ireland	1,715704	1,750502	1,768064	1,755929	1,734317	1,731723	1,779153	1,774898	1,517244	1,427983	1,464224
Malta	1,62492	1,480706	1,416975	1,286829	1,344982	1,333084	1,19364	1,135586	0,997759	1,14362	1,053974
France	1,507125	1,452676	1,519731	1,446996	1,454164	1,426773	1,474639	1,413305	1,413082	1,438318	1,440087
Belgium	1,345495	1,384073	1,393128	1,418426	1,427129	1,438435	1,523439	1,463494	1,390965	1,343427	1,3679
Cyprus	1,216479	1,212835	1,216249	1,07301	1,09963	1,036581	1,077018	1,039911	0,721344	0,88495	0,753463
Estonia	1,199121	1,131253	1,159709	1,183798	1,157107	1,19848	1,372891	1,33191	1,226358	1,281881	1,240627
Spain	1,193509	1,162589	1,188944	1,198052	1,064827	1,020516	0,952644	0,901592	0,978825	1,00847	0,968938
Portugal	1,020404	1,064921	1,056598	1,023857	1,065502	1,058802	1,137531	1,146595	1,097242	1,132149	1,140912
Slovenia	1,008982	1,075426	1,008394	1,052852	1,014999	1,000792	1,001514	0,97457	1,082672	1,023465	1,058505
Greece	0,862213	0,652815	0,630501	0,572887	0,426507	0,465022	0,3626	0,267145	0,107346	0,083919	0,152974
Latvia	0,809207	0,814353	0,787804	0,747023	0,785477	0,76785	0,872383	0,79459	0,958983	0,931379	0,956986
Lithuania	0,722483	0,728032	0,782363	0,774958	0,850415	0,836004	0,939177	1,008047	1,029358	0,99265	0,95736
Slovak Republ	0,590271	0,539761	0,571119	0,607048	0,492303	0,478546	0,496026	0,503807	0,646802	0,571229	0,529059
Italy	0,455116	0,40474	0,430329	0,466514	0,40332	0,402901	0,377391	0,275051	0,32916	0,324625	0,246762

Στο κράτος δικαίου, η Ελλάδα επανέρχεται με την χαμηλότερη τιμή και μάλιστα το 2017, που υποτίθεται η Ευρωζώνη έχει καταφέρει να βγει από την οικονομική κρίση, αφού ο δείκτης της φτάνει το 0,083919. Σε αντίθεση η Φινλανδία του 2014 είχε την υψηλότερη τιμή στα 2,100273. Τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν και πάλι βόρειες χώρες (Φινλανδία, Αυστρία, Ολλανδία). Ανάμεσα στις τελευταίες θέσεις, μαζί με την Ιταλία και την Ελλάδα εμφανίζονται όμως και βόρειες χώρες όπως η Σλοβακία, η Λετονία και η Λιθουανία. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται σε πολλούς διαφορετικούς λόγους όπως το κομμουνιστικό παρελθόν της Λετονίας και της Λιθουανίας ή το γεγονός πως εντάχθηκαν στην Ευρωζώνη μόλις το 2014 και 2015 αντίστοιχα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή). Οι χώρες που εντάχθηκαν πιο πρόσφατα στην Ευρωπαϊκή οικογένεια έχει αποδειχτεί πως παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά μεταρρυθμίσεων και μικρότερα ποσοστά εκσυγχρονισμού σχετικά με την έννοια του «κράτους δικαίου» και τις ευρωπαϊκές αξίες (Ropret et al., 2018).

Γράφημα 4 Διαχρονική απεικόνιση κράτους δικαίου σε Βορρά-Νότο

Ακόμα και αν ληφθούν υπόψιν οι χαμηλές τιμές που εμφανίζουν οι χώρες του Βορρά, στο γράφημα 4 φαίνεται πως αυτές δεν είναι αρκετές για να αμβλυνθούν οι διαφορές με τον Νότο. Οι συνολικές ετήσιες τιμές των δυο ομάδων είναι και εδώ σχεδόν τριπλάσιες για τον Βορρά.

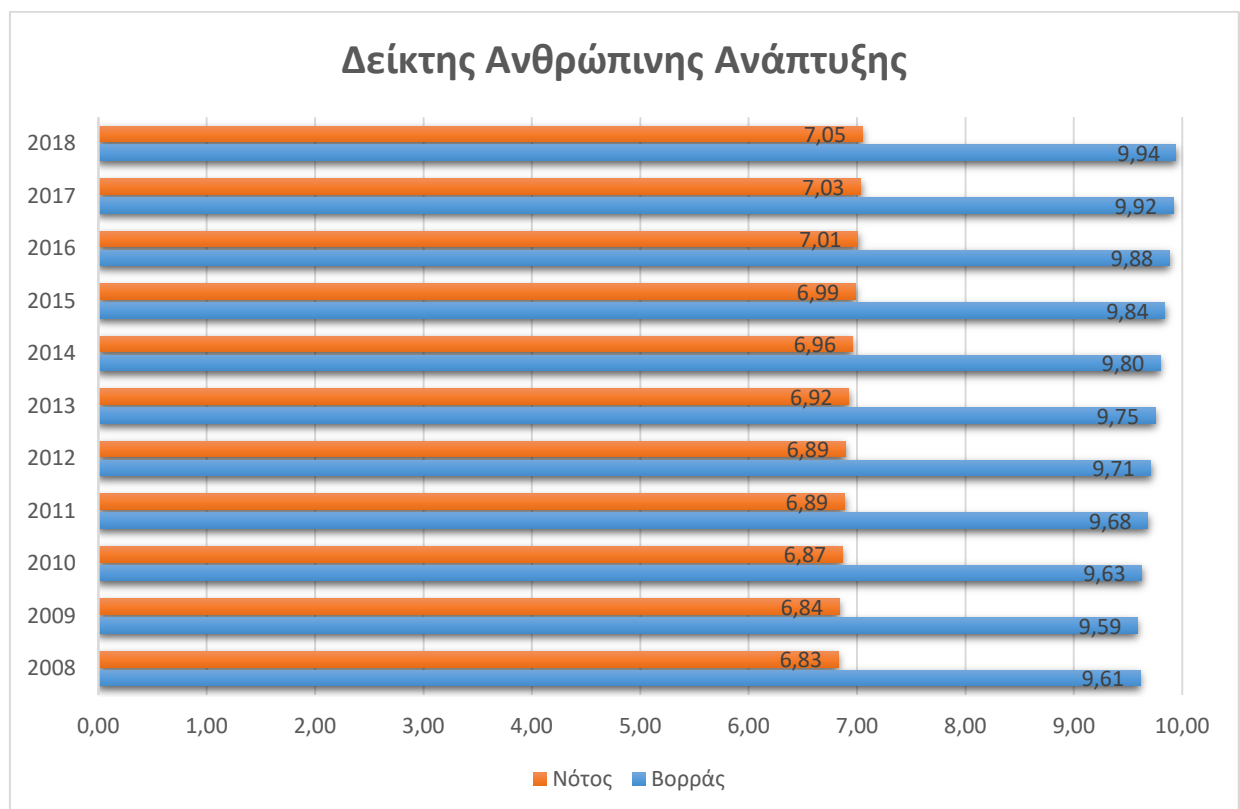
Πίνακας 8 Δεδομένα δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης

Country	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Austria	0.884	0.886	0.895	0.897	0.899	0.896	0.904	0.906	0.909	0.912	0.914
Belgium	0.899	0.899	0.903	0.904	0.905	0.908	0.910	0.913	0.915	0.917	0.919
Cyprus	0.852	0.854	0.850	0.853	0.852	0.854	0.856	0.864	0.869	0.871	0.873
Estonia	0.841	0.838	0.844	0.853	0.859	0.863	0.865	0.871	0.875	0.879	0.882
Finland	0.904	0.899	0.903	0.907	0.908	0.916	0.918	0.919	0.922	0.924	0.925
France	0.869	0.869	0.872	0.876	0.878	0.882	0.887	0.888	0.887	0.890	0.891
Germany	0.916	0.916	0.920	0.925	0.927	0.927	0.930	0.933	0.936	0.938	0.939
Greece	0.857	0.859	0.857	0.853	0.856	0.858	0.866	0.868	0.866	0.871	0.872
Ireland	0.900	0.896	0.890	0.894	0.899	0.908	0.920	0.926	0.936	0.939	0.942
Italy	0.868	0.868	0.871	0.875	0.874	0.873	0.874	0.875	0.878	0.881	0.883
Latvia	0.821	0.819	0.817	0.822	0.825	0.834	0.836	0.842	0.845	0.849	0.854
Lithuania	0.831	0.821	0.824	0.831	0.835	0.840	0.852	0.855	0.860	0.866	0.869
Luxembou	0.890	0.885	0.893	0.892	0.892	0.892	0.895	0.899	0.904	0.908	0.909
Malta	0.833	0.835	0.847	0.848	0.854	0.861	0.868	0.877	0.881	0.883	0.885
Netherlan	0.906	0.906	0.911	0.922	0.921	0.924	0.925	0.927	0.929	0.932	0.934
Portugal	0.814	0.817	0.822	0.827	0.829	0.837	0.840	0.843	0.846	0.848	0.850
Slovakia	0.822	0.823	0.829	0.836	0.841	0.844	0.845	0.849	0.851	0.854	0.857
Slovenia	0.878	0.877	0.881	0.883	0.876	0.884	0.886	0.886	0.892	0.899	0.902
Spain	0.856	0.858	0.865	0.870	0.873	0.875	0.880	0.885	0.888	0.891	0.893

Έκπληξη στην κατώτατη τιμή δεν αποτελεί ούτε ο δείκτης της ανθρώπινης ανάπτυξης καθώς την χαμηλότερη επίδοση κατέχει η Πορτογαλία, με 0.814 το 2008, ενώ την μεγαλύτερη τιμή παρουσίασε η Ιρλανδία το 2018 με 0,942. Η κατάκτηση αυτή της Ιρλανδίας μάλιστα είναι αρκετά εντυπωσιακή. Η έκπληξη αυτή δικαιολογείται από το γεγονός πως ενώ η Ιρλανδία

επηρεάστηκε βαθιά από την οικονομική κρίση και σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο, κατάφερε όχι μόνο να ορθοποδήσει αλλά και να ξεπεράσει όλες τις χώρες του Ευρώ μόλις 8 χρόνια από το μνημόνιο που υπέγραψε και μια δετία αφού στάθηκε στα πόδια της.

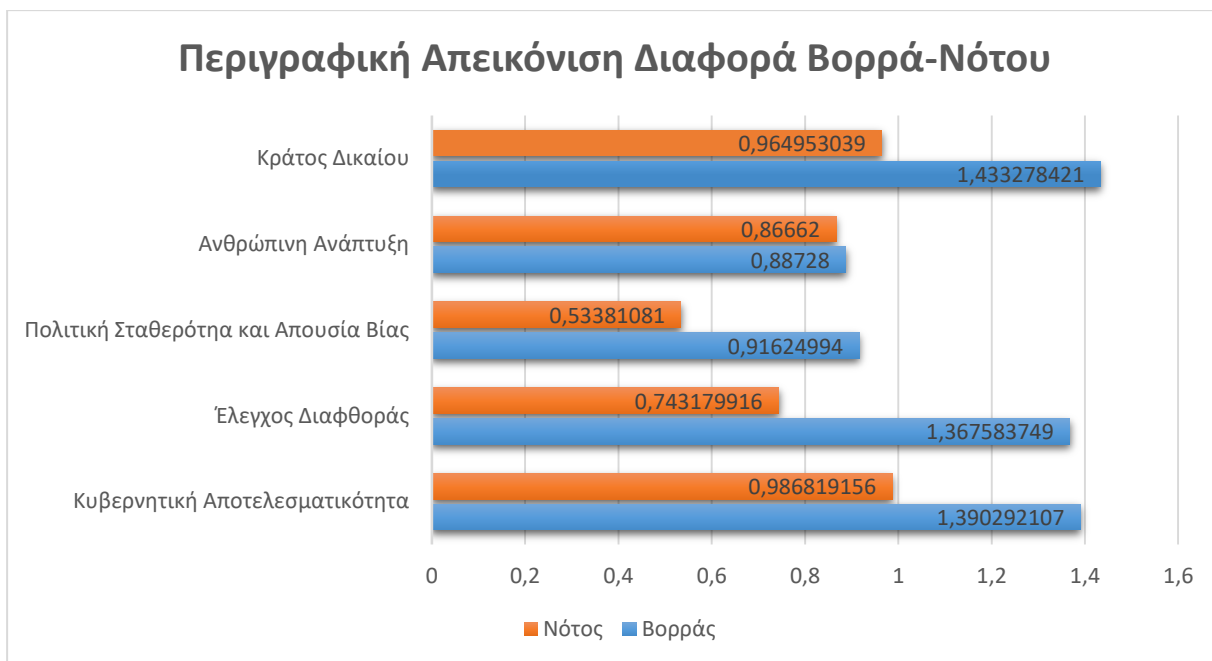
Η ανθρώπινη ανάπτυξη παρουσιάζει την μικρότερη διαφορά ανάμεσα στις χαμηλότερες τιμές των ομάδων που δημιουργήθηκαν. Έτσι ενώ η χαμηλότερη τιμή για τον Νότο είναι 0,814 της Πορτογαλίας το 2008 και 0,817 για το 2009, η αντίστοιχη για τον Βορρά είναι 0,817 στην Λετονία το 2010. Την ίδια χρονιά μάλιστα η Πορτογαλία ξεπέρασε την Λετονία. Μικρή είναι και η διαφορά που παρουσιάζει ο δείκτης και στις ανώτατες τιμές, αφού για τον Βορρά είναι 0,942 και τον Νότο μόλις 0,904.

Γράφημα 5 Διαχρονική απεικόνιση της ανθρώπινης ανάπτυξης σε Βορρά-Νότο

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει τη μικρότερη διαφορά σε σχέση με τους υπόλοιπους δείκτες ανάμεσα στις γεωγραφικές ομάδες που δημιουργήθηκαν. Παρόλα αυτά, η απόκλιση εξηγείται από το γεγονός πως οι χώρες με μεγαλύτερα επίπεδα ευημερίας τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά παρουσιάζουν, μεγαλύτερες τιμές ανθρώπινης ανάπτυξης και οι χώρες με τις πιο ευνοϊκές συνθήκες βρίσκονται στον Βορρά της Ευρώπης (Reig-Martinez, 2012).

Τα αποτελέσματα όλων των παραπάνω αναλύσεων παρουσιάζονται συνολικά στο Γράφημα 6. Σε αυτό φαίνονται οι διαφορές που παρουσιάζουν οι χώρες του Βορρά και του Νότου. Το γράφημα εξετάζει κάθε μεταβλητή, καθώς και το μέγεθος της διαφοράς των δυο ομάδων για όλη την περίοδο που εξετάστηκε. Συνοπτικά, το Γράφημα 6 κάνει φανερό πως η μεγαλύτερη απόκλιση παρουσιάζεται στον έλεγχο διαφθοράς ενώ η μικρότερη στην ανθρώπινη ανάπτυξη.

Γράφημα 6 Διαφορές Βορρά-Νότου για κάθε μεταβλητή

4.2 Ανάλυση συσχετίσεων

4.2.1 Γενική Ανάλυση συσχέτισης για όλες τις χώρες

Επόμενο βήμα της εργασίας αποτελεί η προσπάθεια απόδειξης της συσχέτισης μεταξύ της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας, η οποία αποτελεί την υπό εξέταση μεταβλητή, και της πολιτικής αποτελεσματικότητας, όπως ορίστηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο της εργασίας. Γι' αυτό το λόγο πραγματοποιήθηκε μια απλή συσχέτιση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας με κάθε μεταβλητή της πολιτικής αποτελεσματικότητας ξεχωριστά. Στόχο της ανάλυσης συσχέτισης αποτελεί η ποσοτικοποίηση αλλά και η θετική ή αρνητική κατεύθυνση της σχέσης μεταξύ των μεταβλητών.

Στον Πίνακα 9 φαίνονται τα αποτελέσματα όπως προέκυψαν από την απλή συσχέτιση μεταξύ εξαρτημένης και ανεξάρτητων μεταβλητών (πολιτική σταθερότητα, κράτος δικαίου, έλεγχος διαφθοράς και ανθρώπινη ανάπτυξη). Σκοπός αυτής της συσχέτισης αποτελεί η εξέταση της πρώτης υπόθεσης σχετικά με την επιρροή της πολιτικής εμπιστοσύνης στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Επίσης, το μέγεθος των παρατηρήσεων είναι τόσες που δικαιολογούν την χρήση όλων και δεν χρειάζεται να γίνει κάποιος διαχωρισμός ή να γίνει δειγματοληψία.

Πίνακας 9 Αποτελέσματα Απλής Συσχέτισης

N=209	Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα (r)	Στατιστική Σημαντικότητα (p)
Πολιτική Σταθερότητα	0,603	<0,001
Κράτος Δικαίου	0,935	<0,001
Έλεγχος Διαφθοράς	0,932	<0,001
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	0,643	<0,001

Correlation coefficients (Pearson's coefficient)

Από τον Πίνακα 9 παρατηρείται πως η σχέση των τεσσάρων ανεξάρτητων μεταβλητών με τον δείκτη της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας είναι ισχυρή έως πολύ ισχυρή στατιστικά και σημαντική. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από την τελευταία στήλη του πίνακα, καθώς όλες οι συσχετίσεις έχουν δείκτη στατιστικής σημαντικότητας $p < 0.05$, το οποίο είναι και το επίπεδο σημαντικότητας που ορίστηκε. Το αποτέλεσμα αυτό επιβεβαιώνει και στατιστικά τη θεώρηση πως οι ανεξάρτητες μεταβλητές που επιλέχθηκαν, σχετίζονται με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα.

Πιο αναλυτικά, σχεδόν γραμμική θετική συσχέτιση, της τάξεως του 0,935, με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα παρουσιάζει το κράτος δικαίου. Το αποτέλεσμα αυτό είναι ένας πρόδρομος της έντονης επιρροής που ασκεί η μια μεταβλητή στην άλλη, χωρίς ωστόσο να προσδιορίζει την αιτία της σχέσης. Ο έλεγχος διαφθοράς ακολουθεί με συντελεστή συσχέτισης 0,932 και φανερώνει με την σειρά του μια πολύ υψηλή θετική συσχέτιση με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Η ανθρώπινη ανάπτυξη και η πολιτική σταθερότητα, ναι μεν σχετίζονται σημαντικά αλλά η σχέση τους με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα δεν είναι τόσο ισχυρή όσο των προηγούμενων δύο μεταβλητών. Η ανθρώπινη ανάπτυξη παρουσιάζει συσχέτιση 0,643 με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα ενώ η πολιτική σταθερότητα 0,603.

4.2.2 Ανάλυση Συσχέτισης Βορρά-Νότου

Η ανάλυση συνεχίζεται και με την εξέταση του δευτέρου ερωτήματος της εργασίας σχετικά με την υπόθεση αν υπάρχει διαχωρισμός Βορρά-Νότου. Για τον λόγο αυτό, πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω συσχετίσεις.

Πίνακας 10 Πίνακες Συσχετίσεων σε Βορρά-Νότο

Βορράς

N=121	Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα (r)	Στατιστική Σημαντικότητα (p)
Πολιτική Σταθερότητα	0,647	0,000
Κράτος Δικαίου	0,922	0,000
Έλεγχος Διαφθοράς	0,932	0,000
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	0,828	0,000

Νότος

N=88	Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα (r)	Στατιστική Σημαντικότητα (p)
Πολιτική Σταθερότητα	0,383	0,000
Κράτος Δικαίου	0,914	0,000
Έλεγχος Διαφθοράς	0,900	0,000
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	-0,67	0,536

Από τις συσχετίσεις που πραγματοποιήθηκαν με σκοπό να φανεί αν οι ανεξάρτητες μεταβλητές αλληλοεπιδρούν με κάποιο τρόπο με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα είναι δυνατόν να αποκτηθεί μια πρώτη εικόνα για τη σχέση των μεταβλητών. Ο Πίνακας 10 παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ανάλυσης συσχέτισης όπως διαμορφώθηκαν, λαμβάνοντας υπόψη και τον διαχωρισμό των χωρών σε Βορρά Νότο.

Αμέσως, γίνεται αντιληπτό πως η πολιτική σταθερότητα, το κράτος δικαίου και ο έλεγχος διαφθοράς είναι στατιστικά σημαντικοί δείκτες και για τις δυο ομάδες κρατών. Ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης έχει στατιστική σημαντικότητα μόνο για τον Βορρά (0,000) ενώ για τον Νότο ξεπερνάει κατά πολύ το επιτρεπόμενο όριο (0,536>0,005).

Εντυπωσιακό είναι επίσης πως η συσχέτιση που παρουσιάζει ο δείκτης του ελέγχου διαφθοράς τόσο στο γενικό σύνολο όσο και στις δυο ομάδες των χωρών, παραμένει περίπου το ίδιο υψηλή (0,932 στον Βορρά και 0,900 στον Νότο). Περίπου τις ίδιες τιμές, παρουσιάζει και στο σύνολο αλλά και στην γεωγραφική διαίρεση των κρατών ο δείκτης του κράτους δικαίου. Αναλυτικότερα, το σύνολο παρουσιάζει συσχέτιση της τάξεως του 0,935, ο Βορράς 0,922 και ο Νότος 0,914. Η πολιτική σταθερότητα με 0,647 στον Βορρά είναι ελάχιστα πιο πάνω από το 0,603 του γενικού συνόλου, σε αντίθεση με τον Νότο που είναι σχεδόν το μισό του γενικού συνόλου με 0,383. Τέλος, η ανθρώπινη ανάπτυξη, παρόλο που αναφέρθηκε πως δεν έχει κάποια στατιστική σημαντικότητα στο Νότο, στον Βορρά παρουσιάζει έντονη συσχέτιση της τάξης του 0,828.

4.3 Αναλύσεις Γραμμικής Πολλαπλής Παλινδρόμησης

Η επιρροή που μπορεί να ασκούν οι ανεξάρτητες μεταβλητές στην υπό εξέταση μεταβλητή διερευνήθηκε στο επόμενο στάδιο. Το γεγονός ότι υπάρχει μια ισχυρή θετική στατιστικά

σημαντική συσχέτιση δεν εξηγεί απόλυτα με ποιο τρόπο ή για ποιο λόγο οι μεταβλητές επιδρούν στο δείκτη της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε με σκοπό τον εντοπισμό της σχέσης αλλά και του βαθμού της εξάρτησης πραγματοποιήθηκε μέσω αναλύσεων παλινδρομήσεων.

Η ανάλυση παλινδρόμησης γενικά αποτελεί ποσοτική προσέγγιση μιας υπόθεσης. Ταυτόχρονα αποτελεί και την πιο διαδεδομένη αιτιακή μέθοδο στην προσέγγιση προβλέψεων. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιείται όταν υπάρχει ζήτημα αν μία ή περισσότερες ανεξάρτητες μεταβλητές προβλέπουν μεταβολές της εξαρτημένης. Τέλος, είναι απαραίτητο στην παρούσα μελέτη να πραγματοποιηθεί η αιτιακή ανάλυση για τον ορθό έλεγχο των υποθέσεων (Χαλικιάς κ.α., 2015). Αφού ελέγχθηκαν ότι όλες οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή ενός μοντέλου γραμμικής παλινδρόμησης, ισχύουν, πραγματοποιήθηκαν οι επόμενες παλινδρομήσεις.

4.3.1 Γενικές Γραμμικές Πολλαπλές Παλινδρομήσεις για όλες τις χώρες της Ευρωζώνης

Με σκοπό να εξεταστεί η πρώτη υπόθεση πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω γραμμικές πολλαπλές παλινδρομήσεις.

Στην πρώτη ανάλυση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης που έγινε, συμπεριελήφθησαν όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές από όλες τις χώρες, καθώς έγινε χρήση των χρονοσειρών (panel data analysis) και του fixed effects model. Τέλος, η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την γραμμική παλινδρόμηση είναι αυτή της enter. Η μέθοδος αυτή προτιμήθηκε καθώς εισάγονται στο μοντέλο όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές ανεξαρτήτως αν είναι στατιστικά σημαντικές ή όχι (Χαλικιάς κ.α., 2015), επιτρέποντας ελευθερία επιλογής στον ερευνητή.

Αρχικά, παρατηρείται πως το μοντέλο έχει πολύ υψηλό R^2 (0,900) και δύναται να θεωρηθεί αξιόπιστο. Εξετάζοντας βέβαια την στατιστική σημαντικότητα του συντελεστή παλινδρόμησης παρατηρείται πως δεν επηρεάζουν όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές την κυβερνητική αποτελεσματικότητα στο συγκεκριμένο μοντέλο με τον ίδιο τρόπο, όταν λαμβάνονται υπόψη οι υπόλοιπες μεταβλητές. Ειδικότερα η ανθρώπινη ανάπτυξη φαίνεται πως δεν επηρεάζει στατιστικά σημαντικά την κυβερνητική αποτελεσματικότητα, καθώς το p-value είναι πολύ μεγάλο και ξεπερνάει κατά πολύ το όριο του 0,05. Αντίθετα, οι υπόλοιπες τρεις ανεξάρτητες μεταβλητές (πολιτική σταθερότητα, έλεγχος διαφθοράς και κράτος δικαίου) επηρεάζουν στατιστικά σημαντικά την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Ο έλεγχος διαφθοράς και το κράτος δικαίου παρουσιάζουν στατιστική σημαντικότητα $0,001 < 0,05$, ενώ και η πολιτική σταθερότητα παρουσιάζει στατιστική σημαντικότητα $0,002 < 0,05$.

Συνεχίζοντας την ανάλυση και από τον έλεγχο πολυσυγγραμικότητας φαίνεται ότι η ανθρώπινη ανάπτυξη και η πολιτική σταθερότητα δεν αποτελούν συγχυτικούς παράγοντες, ωστόσο ο έλεγχος διαφθοράς και το κράτος δικαίου έχουν ισχυρή και άμεση αλληλεπίδραση μεταξύ τους και αποτελούν συγχυτικούς παράγοντες στο μοντέλο. Αυτό συμβαίνει καθώς το VIF και στις δυο μεταβλητές είναι υψηλό. Το VIF (variance inflation factor) ή στα ελληνικά παράγοντας μεγέθυνσης διασποράς, αποτελεί ένα στατιστικό τεστ που ανιχνεύει την πολυσυγγραμικότητα

στην ανάλυση παλινδρόμησης και δείχνει την αύξηση της διασποράς σε κάθε συντελεστή (Χαλικιάς κ.α., 2015). Οι τιμές που αναφέρονται στον έλεγχο διαφθοράς και το κράτος δικαίου, 11.669 και 10.829 αντίστοιχα, ξεπερνούν κατά πολύ το επιτρεπόμενο όριο του $VIF > 5$. Οι τιμές αυτές δείχνουν πως οι δυο μεταβλητές αλληλοεπιδρούν και συγχέονται πολύ έντονα μεταξύ τους και επηρεάζουν το αποτέλεσμα της εξαρτημένης μεταβλητής (κυβερνητικής αποτελεσματικότητας).

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο Πίνακας 11 όπως προέκυψε από τη γραμμική παλινδρόμησης που πραγματοποιήθηκε, συνοδευόμενος από την εξίσωση της παλινδρόμησης.

$$y = 0,499 + (-0,214\text{ΑνθρΑναπ.}) + 0,305\text{ΈλεγχοςΔιαφθοράς} + 0,404\text{κράτοςδικαίου} + 0,095\text{ΠολιτΣταθ.}$$

~~$y = 0,499 + 0,214\text{ΑνθρΑναπ.} + 0,305\text{ΈλεγχοςΔιαφθοράς} + 0,404\text{κράτοςδικαίου} + 0,095\text{ΠολιτΣταθ.}$~~

Πίνακας 11 Πολυπαραγοντική Γραμμική Παλινδρόμηση

Model summary						
Model	R	R square	Adjusted R square	Standard error of the estimate	Durbin-Watson	
1	0,948	0,900	0,898	0,1431511587	0,602	
ANOVA						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P
1	Regression	37,460	4	9,365	457,005	<0,001
	Residual	4,180	204	0,020		
	Total	41,641	208			
Regression Analysis						
Variables	b	p	95% Confidence Intervals for b	Collinearity Statistics Tolerance	VIF	
Constant	0,499	0,201	(-0,268, 1,267)			
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	-0,214	0,650	(-1,115, 0,687)	0,474	2,110	
Έλεγχος διαφθοράς	0,305	<0,001	(0,208, 0,408)	0,086	11,669	
Κράτος δικαίου	0,404	<0,001	(0,275, 0,534)	0,092	10,829	
Πολιτική σταθερότητα	0,095	0,002	(0,036, 0,154)	0,639	1,565	

Με σκοπό να μειωθεί η πολυσυγγραμικότητα, πραγματοποιήθηκε ξανά η γραμμική παλινδρόμηση, αφαιρώντας τον έλεγχο διαφθοράς. Η επιλογή αφαίρεσης της συγκεκριμένης μεταβλητής έγινε με το σκεπτικό πως ο έλεγχος διαφθοράς μπορεί να αποτελεί ένα στοιχείο που επηρεάζεται αντίστοιχα από την διακύμανση του κράτους δικαίου και αυτός αποτελεί ίσως τον λόγο που οι δυο μεταβλητές βρέθηκαν με υψηλή συσχέτιση μεταξύ τους.

$$y = 0,492 + 0,792\text{ΑνθρΑναπ.} + 0,792\text{κράτοςδικαίου} + 0,102\text{ΠολιτΣταθ.}$$

~~$y = 0,492 + 0,792\text{ΑνθρΑναπ.} + 0,792\text{κράτοςδικαίου} + 0,102\text{ΠολιτΣταθ.}$~~

Πίνακας 12 Πολυπαραγοντική Γραμμική Παλινδρόμηση χωρίς τον έλεγχο Διαφθοράς

Model summary						
Model	R	R square	Adjusted R square	Standard error of the estimate	Durbin-Watson	
1	0,939	0,881	0,879	0,1556122094	0,569	
ANOVA						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P
1	Regression	36,677	3	12,226	504,871	<0,001
	Residual	4,964	205	0,024		
	Total	41,641	208			
Regression Analysis						
Variables	b	p	95% Confidence Intervals for b		Collinearity Statistics Tolerance	VIF
Constant	-0,492	0,204	(-1,252, 0,268)			
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	0,792	0,089	(-0,123, 1,708)		0,543	1,843
Κράτος δικαίου	0,792	0,000	(0,691,0,829)		0,389	2,568
Πολιτική σταθερότητα	0,102	0,002	(0,038, 0,166)		0,640	1,563

Η καινούργια παλινδρόμηση του Πίνακα 12 επιβεβαιώνει την προηγούμενη, καθώς παραμένει ένα αξιόπιστο στατιστικά μοντέλο, λόγω του R². Η μικρή μείωση που παρατηρείται στο R² (0,88) εξηγείται εύκολα από την αφαίρεση της μιας μεταβλητής, καθώς όσο περισσότερες μεταβλητές εισέρχονται σε μια παλινδρόμηση, τόσο πιο υψηλό είναι το R².

Η ανθρώπινη ανάπτυξη συνεχίζει να μην παίζει στατιστικά σημαντικό ρόλο, παρόλο που το p της μειώθηκε και είναι πλέον στο 0,089. Παρόλα αυτά, παραμένει μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας 0.05. Οι άλλες δυο ανεξάρτητες μεταβλητές (κράτος δικαίου και πολιτική σταθερότητα) συνεχίζουν να είναι στατιστικά σημαντικές, χωρίς να έχει αλλάξει καθόλου η τιμή τους. Τέλος, το πιο σημαντικό στοιχείο της παλινδρόμησης είναι το γεγονός πως σε σχέση με την προηγούμενη, αυτή έχει χαμηλά VIF. Επομένως το μοντέλο αυτό δεν παρουσιάζει πολυσυγγραμικότητα μεταξύ των μεταβλητών του και επομένως δεν επηρεάζεται το τελικό αποτέλεσμα.

Την μεγαλύτερη επιρροή στη κυβερνητική αποτελεσματικότητα φαίνεται πως ασκεί το κράτος δικαίου. Αυτό ερμηνεύεται ως εξής. Η μέση τιμή του δείκτη της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας αυξάνεται κατά 0,792 μονάδες αν μεταβληθεί κατά μια μονάδα ο δείκτης του κράτους δικαίου και λαμβάνοντας υπόψη και τις μεταβλητές της ανθρώπινης ανάπτυξης και της πολιτικής σταθερότητας. Η αύξηση αυτή είναι αρκετά υψηλή και αποδεικνύει την έντονη επιρροή του κράτους δικαίου στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Αντίστοιχα, η κυβερνητική αποτελεσματικότητα θα μεταβληθεί μόλις 0,102 αν η πολιτική σταθερότητα αυξηθεί κατά μία μονάδα και αφού έχουν ληφθεί υπόψη και οι μεταβλητές του κράτους δικαίου και της ανθρώπινης ανάπτυξης.

4.3.2 Γραμμικές πολλαπλές Παλινδρομήσεις Βορρά και Νότου

Με σκοπό τη διερεύνηση της δεύτερης υπόθεσης, για τον διαχωρισμό Βορρά-Νότου πραγματοποιήθηκαν ακόμα δυο γραμμικές παλινδρομήσεις, μία για κάθε ομάδα χωρών. Τα αποτελέσματα των γραμμικών παλινδρομήσεων απεικονίζονται αντίστοιχα στους Πίνακες 13 και 14.

$$y = -2,284 + (-3\text{ΑνθρΑναπ.}) + 0,514\text{κράτοςδικαίου} + 0,300\text{ΠολιτΣταθ.} \quad \{3\}$$

~~$2,284 + 3\text{ΑνθρΑναπ.} + 0,514\text{κράτοςδικαίου} + 0,300\text{ΠολιτΣταθ.}$~~

Πίνακας 13 Πολυπαραγοντική Γραμμική Παλινδρόμηση για τις χώρες του Βορρά

Model summary -Βορράς						
Model	R	R square	Adjusted R square	Standard error of the estimate	Durbin-Watson	
1	0,942	0,887	0,885	0,1432780091	0,561	
ANOVA						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P
1	Regression	18,941	3	6,314	307,557	<0,001
	Residual	2,402	117	0,021		
	Total	21,343	120			
Regression Analysis						
Variables	b	P	95% Confidence Intervals for b		Collinearity Statistics Tolerance	VIF
Constant	-2,284	0,000	(-3,405, -1,162)			
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	3	0,000	(1,610, 4,391)		0,269	3,715
Κράτος δικαίου	0,514	0,000	(0,396, 0,633)		0,210	4,770
Πολιτική σταθερότητα	0,300	0,000	(0,192, 0,408)		0,626	1,596

$$y = -0,421 \pm 0,629\text{ΑνθρΑναπ.} + 0,883\text{κράτοςδικαίου} + 0,0212\text{ΠολιτΣταθ.} \quad \{4\}$$

~~$0,421 + 0,629\text{ΑνθρΑναπ.} + 0,883\text{κράτοςδικαίου} + 0,0212\text{ΠολιτΣταθ.}$~~

Πίνακας 14 Πολυπαραγοντική Γραμμική Παλινδρόμηση για τις χώρες του Νότου

Model summary-Νότος						
Model	R	R square	Adjusted R square	Standard error of the estimate	Durbin-Watson	
1	0,915	0,837	0,831	0,1432780091	0,561	
ANOVA						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P
1	Regression	10,043	3	3,348	143,439	<0,001
	Residual	1,960	84	0,023		
	Total	12,004	87			
Regression Analysis						
Variables	b	p	95% Confidence Intervals for b		Collinearity Statistics Tolerance	VIF
Constant	-0,421	0,587	(-1,956, 1,114)			
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	0,629	0,479	(-1,129, 2,386)		0,975	1,025
Κράτος δικαίου	0,883	0,000	(0,790,0,976)		0,838	1,193
Πολιτική σταθερότητα	0,021	0,610	(-0,059, 0,101)		0,828	1,207

Οι παραπάνω παλινδρομήσεις είναι και οι δυο στατιστικά σημαντικές. Το R^2 είναι και στις δυο πάνω από 0,80 το οποίο με την σειρά του δείχνει πως πρόκειται για ισχυρά στατιστικά μοντέλα ($R^2=0,88$ για Βορρά και $R^2=0,83$ για Νότο). Οι μεταβλητές, όμως, της πολιτικής αποτελεσματικότητας δεν παρουσιάζουν όλες στατιστική σημαντικότητα και για τις δυο ομάδες χωρών. Παρόλο που στον Βορρά φαίνεται πως όλοι οι δείκτες επηρεάζουν στατιστικά σημαντικά τον δείκτη κυβερνητικής αποτελεσματικότητας, στον Νότο επιρροή έχει μόνο το κράτος δικαίου.

Πιο αναλυτικά, για τις χώρες του Βορρά την μεγαλύτερη συνεισφορά στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα παρουσιάζει η ανθρώπινη ανάπτυξη, καθώς για κάθε μια μονάδα αύξησης του δείκτη της, η κυβερνητική αποτελεσματικότητα αυξάνεται κατά 3 μονάδες. Πολύ μικρότερη αύξηση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας δημιουργεί το κράτος δίκαιου, αφού με κάθε μονάδα αύξησης της, η κυβερνητική αποτελεσματικότητα μεταβάλλεται μόνο κατά 0,514 ενώ για την πολιτική σταθερότητα αυξάνεται κατά 0,3. Η διακύμανση αυτή των μεταβλητών λαμβάνει υπόψιν και τις υπόλοιπες ανεξάρτητες μεταβλητές του δείγματος. Στον Νότο η αλλαγή που παρουσιάζεται στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα είναι 0,883 για κάθε μονάδα αύξησης του κράτους δικαίου.

4.4 Έλεγχος της διαφοράς των μέσων όρων δύο ανεξάρτητων δειγμάτων (independent samples T-test)

Ως επιπρόσθετη επαλήθευση του διαχωρισμού μεταξύ Βορρά και Νότου πραγματοποιήθηκε έλεγχος ανεξάρτητων δειγμάτων (independent samples T-test). Με αυτή την μέθοδο γίνεται προσπάθεια να ερμηνευθεί ο διαχωρισμός ανάμεσα στους μέσους όρους του Βορρά και του Νότου. Ο έλεγχος ανεξάρτητων δειγμάτων περιλαμβάνει τόσο τις ανεξάρτητες μεταβλητές της

πολιτικής σταθερότητας, του κράτους δικαίου, της ανθρώπινης ανάπτυξης αλλά και του ελέγχου διαφθοράς, όσο και της εξαρτημένης, αυτή της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας. Τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα του t-test παρουσιάζονται στον πίνακα παρακάτω.

Πίνακας 15 T-test

	Βορράς	Νότος	Διαφορά	Στατιστική Σημαντικότητα (p)
Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα	1,390292107±0,42	0,986813156±0,37	0,403478951	0,000
Έλεγχος Διαφθοράς	1,367583749±070	0,743179916±0,47	0,624403829	0,000
Πολιτική Σταθερότητα	0,91624994±0,30	0,5381081±0,44	0,382439135	0,000
Κράτος Δικαίου	1,433278421±0,47	0,964953039±0,38	0,468325382	0,000
Ανθρώπινη Ανάπτυξη	0,88728±0,03	0,86663±0,01	0,20656	0,000

Σε μια απλή ανάλυση T-test, με σκοπό την ανάλυση της διαφοράς του δείκτη μεταξύ Βορρά-Νότου, φαίνεται πως ο Βορράς έχει μεγαλύτερο μέσο όρο κυβερνητικής αποτελεσματικότητας σε σχέση με τον Νότο με διαφορά 0,4 και είναι και στατιστικά σημαντική καθώς το p-value είναι μικρότερο του 0,005. Ειδικότερα ο Βορράς παρουσιάζει μέση τιμή 1,39 ενώ ο Νότος 0,98. Η διαφορά αυτή από μόνη της είναι ένα ισχυρό επιχείρημα πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα όχι μόνο είναι πιο ισχυρή στο Βορρά αλλά υπάρχει και διαφοροποίηση σε σχέση με τις χώρες του Νότου, αφού οι τελευταίες δεν παρουσιάζουν διαχρονικά την αντίστοιχη επιτυχία στον δείκτη.

Όσον αφορά τις ανεξάρτητες μεταβλητές, τους δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης, κράτους δικαίου, πολιτικής σταθερότητας και ελέγχου διαφθοράς, έχουν στατιστικά σημαντική διαφορά, αφού είναι όλες κάτω του 0,05. Παράλληλα, οι τιμές τους παρουσιάζουν ενδιαφέρον καθώς διαφοροποιούνται από Βορρά σε Νότο. Η διαφορά αυτή αλλά και το γεγονός της στατιστικής σημαντικότητάς τους, επιβεβαιώνει και τα αποτελέσματα των δυο γραμμικών παλινδρομήσεων που πραγματοποιήθηκαν νωρίτερα.

Ειδικότερα, ο έλεγχος διαφθοράς παρουσιάζει διαφορά 0,62 ανάμεσα στις δυο ομάδες και αποτελεί την μεταβλητή με την μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στις δυο κατηγορίες χωρών. Οι νότιες χώρες της Ευρωζώνης παρουσιάζουν μέση τιμή 0,74 ενώ ο Βορράς έχει σχεδόν διπλάσια μέση τιμή με 1,36. Το κράτος δικαίου ακολουθεί με διαφορά 0,46 μονάδες μεταξύ των ομάδων, αφού οι μέσοι όροι είναι 1,43 για Βορρά και 0,94 για Νότο.

Μικρότερες διαφορές παρουσιάζονται στην ανθρώπινη ανάπτυξη και την πολιτική σταθερότητα. Η ανθρώπινη ανάπτυξη έχει διαφορά μόνο 0,2. Η μέση τιμή είναι πάλι υψηλότερη στον Βορρά με 0,88 και χαμηλότερη στον Νότο με 0,86. Το εύρημα αυτό, επιβεβαιώνει και τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής καθώς και εκεί εντοπίστηκε η μικρότερη διαφορά στην ανθρώπινη ανάπτυξη σε σχέση με τις υπόλοιπες μεταβλητές. Λίγο μεγαλύτερη είναι η διαφορά της πολιτικής σταθερότητας ανάμεσα στις βόρειες και νότιες χώρες, αφού η διαφορά είναι στο 0,38. Ο Βορράς έχει μέση τιμή 0,91 ενώ ο Νότος μόλις που αγγίζει το 0,53.

4.5 Σύνοψη Αποτελεσμάτων

Από τη γενική ανάλυση συσχέτισης αποδεικνύεται πως η πολιτική αποτελεσματικότητα και όλες οι μεταβλητές που εμπεριέχονται σε αυτή (κράτος δικαίου, πολιτική σταθερότητα, έλεγχος διαφθοράς και ανθρώπινη ανάπτυξη) είναι στατιστικά σημαντικές και σχετίζονται με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Ειδικότερα, το κράτος δικαίου και ο έλεγχος διαφθοράς έχουν μια ισχυρή, σχεδόν τέλεια, συσχέτιση. Η πολιτική σταθερότητα και η ανθρώπινη ανάπτυξη παρουσιάζουν επίσης έντονη συσχέτιση αλλά μικρότερη από τις προηγούμενες δυο μεταβλητές. Στον διαχωρισμό Βορρά-Νότου παρατηρήθηκε πως στον Βορρά όλες οι μεταβλητές παραμένουν στατιστικά σημαντικές, ενώ στον Νότο η ανθρώπινη ανάπτυξη χάνει την στατιστική σημαντικότητά της. Η συσχέτιση παραμένει στα ίδια επίπεδα σε σχέση με το γενικό σύνολο για τον Βορρά ενώ για τον Νότο παρουσιάζεται πτώση σε όλες τις μεταβλητές, ειδικότερα στην πολιτική σταθερότητα.

Σχετικά με τις παλινδρομήσεις που έτρεξαν, τα αποτελέσματα ήταν τα εξής. Τα στατιστικά μοντέλα που επιλέχθηκαν είναι αρκετά ισχυρά και εξηγούν την σχέση κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας. Στην ανάλυση των αποτελεσμάτων φάνηκε πως όλες οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν επηρεάζουν στο σύνολο τους την διακύμανση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας γενικά αλλά και στις χώρες του Βορρά. Στον Νότο φαίνεται πως μόνο το κράτος δικαίου διατηρεί την επιρροή του προς την κυβερνητική αποτελεσματικότητα.

Τέλος, η διαφορά που παρουσιάζουν οι βόρειες χώρες με τις νότιες στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα αποδεικνύεται και από τις διαφορές των τιμών που λαμβάνουν οι μέσοι όροι των δυο ομάδων, όπως προκύπτει και από τον έλεγχο t-test αλλά και την περιγραφική παρουσίαση των τιμών

5. Συμπεράσματα

Αρχικό στόχο της παρούσας διπλωματικής αποτέλεσε η συσχέτιση της πολιτικής με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Ως μεταβλητές της πολιτικής αποτελεσματικότητας επιλέχθηκαν οι δείκτες της πολιτικής σταθερότητας και απουσία βίας, ελέγχου διαφθοράς, ανθρώπινης ανάπτυξης και κράτους δικαίου. Ως περίοδος αναφοράς επιλέχθηκε η περίοδος 2008-2018, καθώς αποτέλεσε μία έντονη περίοδο για ολόκληρο τον πλανήτη και επηρέασε αρκετές χώρες. Οι 19 χώρες της Ευρωζώνης αποτέλεσαν το δείγμα της μελέτης. Η συνύπαρξη τόσο ετερόκλητων χωρών προσφέρει το ιδανικό δείγμα για τη μελέτη της θεωρίας περί ισχυρού Βορρά και ανίσχυρου Νότου. Λαμβάνοντας τα παραπάνω υπόψη αλλά και τις θεωρίες για διαίρεση της Ευρώπης σε δύο ομάδες διαφορετικών ταχυτήτων, επιλέχθηκε να μελετηθεί η θεωρία αυτή μέσω της κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας στην οικονομικά πρωτόγνωρη περίοδο 2008-2018.

Τα αποτελέσματα της μελέτης και της εξέτασης των μεταβλητών θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως εξής. Οι δυο υποθέσεις που τέθηκαν επιβεβαιώθηκαν. Η πολιτική αποτελεσματικότητα επηρεάζει την κυβερνητική αποτελεσματικότητα από ότι φαίνεται στην πρώτη υπόθεση. Επίσης, κατά την περίοδο 2008-2018 παρουσιάζεται διαφοροποίηση μεταξύ των βόρειων και νότιων χωρών της Ευρωζώνης, επιβεβαιώνοντας και τη δεύτερη υπόθεση της μελέτης.

Ειδικότερα οι νότιες χώρες της ευρωζώνης κατέχουν τις μικρότερες τιμές σε όλους τους δείκτες που μελετήθηκαν. Στον έλεγχο διαφθοράς και την πολιτική σταθερότητα μάλιστα η χαμηλότερη τιμή έφτασε σε σημείο να λάβει αρνητική τιμή. Αντίθετα οι τιμές που έχουν οι χώρες του Βορρά στο σύνολο τους είναι όλες θετικές και υψηλές. Επίσης, οι τιμές του Βορρά βρίσκονται και πιο κοντά στο μέσο όρο της Ευρωζώνης από ότι αυτές του Νότου. Εξαίρεση αποτελεί ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης, όπου και στις δύο γεωγραφικές ομάδες οι τιμές κυμαίνονται περίπου στα ίδια επίπεδα. Μάλιστα και οι δυο ομάδες κρατών παρέμειναν στις υψηλά αναπτυγμένες χώρες ανθρώπινης ανάπτυξης, σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του ίδιου του δείκτη. Όλες οι χώρες της Ευρωζώνης, ακόμα και στη χειρότερη επίδοσή τους, διατήρησαν τιμές άνω του 0,799 (όριο ένταξης μιας χώρας στις ανεπτυγμένες).

Οι αναλύσεις συσχέτισης που πραγματοποιήθηκαν στη συνέχεια απέδειξαν πως όλες οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν παρουσιάζουν κάποια στατιστική συσχέτιση με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα της Ευρωζώνης και των βορείων χωρών. Αντιθέτως, για το Νότο συσχέτιση παρουσιάζουν μόνο οι τρεις από τις τέσσερις, με εξαίρεση αυτήν της ανθρώπινης ανάπτυξης. Επίσης οι τιμές που λαμβάνουν οι χώρες των δυο ομάδων φανερώνουν

μία ελάχιστη διαφορά προς τα πάνω για τις Βόρειες χώρες στο κράτος δικαίου και τον έλεγχο διαφθοράς αλλά και έντονη αντίθεση στην πολιτική σταθερότητα, με τον βορρά να υπερτερεί άλλη μια φορά.

Στις αναλύσεις παλινδρόμησης φαίνεται πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα επηρεάζεται θετικά από τον έλεγχο διαφθοράς, το κράτος δικαίου και την πολιτική σταθερότητα ενώ δεν επηρεάζεται καθόλου από την ανθρώπινη ανάπτυξη, η οποία για άλλη μία φορά παραμένει μη σημαντική στατιστικά. Στις ξεχωριστές παλινδρομήσεις σε επίπεδο γεωγραφικής διαίρεσης παρατηρήθηκε πως όλες οι μεταβλητές επηρεάζουν με θετικό τρόπο, από μέτριο έως λίγο την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Μεγαλύτερη επιρροή στον Βορρά ασκεί η ανθρώπινη ανάπτυξη, ενώ στο Νότο η ίδια μεταβλητή δεν αποτελεί δείκτη επιρροής. Τέλος, στο Νότο ο μόνος στατιστικά σημαντικός δείκτης φαίνεται πως είναι αυτός του κράτους δικαίου.

Οι παρατηρήσεις αυτές διαφάνηκαν και μέσω του t-test. Τα αποτελέσματα του t-test έδειξαν πως ο Βορράς υπερτερεί σε όλους τους δείκτες που μελετήθηκαν έναντι του Νότου. Μάλιστα για ακόμα μία φορά η μικρότερη διαφορά εντοπίστηκε στην ανθρώπινη ανάπτυξη ενώ η μεγαλύτερη απόκλιση βρέθηκε στον έλεγχο διαφθοράς. Το κράτος δικαίου και ο έλεγχος διαφθοράς παρουσιάζουν περίπου τα ίδια νούμερα με την κυβερνητική αποτελεσματικότητα, δείχνοντας έμμεσα πως η κυβερνητική αποτελεσματικότητα είναι ανάλογη της σωστής και εύρυθμης λειτουργίας του κράτους και των κανόνων του.

Εν κατακλείδι, τα δεδομένα των αναλύσεων επιβεβαιώνουν και πρακτικά τη θεωρία πως οι δείκτες της πολιτικής αποτελεσματικότητας διαφοροποιούνται με βάση την κοινωνικό-πολιτική κατάσταση της χώρας και με τη σειρά τους επηρεάζουν και την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Η λειτουργία του κράτους δικαίου παραμένει ένας σημαντικός παράγοντας και όπως φαίνεται επηρεάζεται ελάχιστα από τις πολιτικές και οικονομικές μεταβλητές. Αντιθέτως η ανθρώπινη ανάπτυξη είναι από τους πρώτους δείκτες που σημειώνουν μείωση. Η μείωση αυτή δείχνει μια τάση για μείωση του ενδιαφέροντος για την ανθρώπινη εξέλιξη σε περιόδους κρίσης, καθώς ο δείκτης είναι ευαίσθητος σε πολιτικο-οικονομικές αλλαγές.

Σε δεύτερο επίπεδο, τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων μπορούν να ερμηνεύσουν μια διαφορά ανάμεσα σε Βορρά και Νότο της Ευρωζώνης, καθώς τα κράτη του Βορρά φαίνονται πιο συγκροτημένα στην τήρηση κανόνων και λειτουργίας του κράτους, το οποίο με την σειρά του οδηγεί στην μεγαλύτερη κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Η προσήλωση αυτή και τα αυξημένα ποσοστά της πολιτικής αποτελεσματικότητας είναι τελικά αυτά που διαμορφώνουν και την διαφοροποίηση ανάμεσα σε Βορρά και Νότο. Η πολιτική αποτελεσματικότητα γενικά επηρεάζει την κυβερνητική αλλά σε οικονομικά κρίσιμες στιγμές η σημαντικότητα της μπορεί να διαφοροποιηθεί και ορισμένες μεταβλητές της να πάψουν να την επηρεάζουν.

Τέλος, η σημαντικότερη επισήμανση που μπορεί να προκύψει από αυτή την εργασία είναι πως στην Ευρωζώνη υπάρχουν ακόμα χάσματα ανάμεσα στις χώρες που την αποτελούν. Το χάσμα αυτό επιβεβαιώνεται μέσω των αποτελεσμάτων των στατιστικών αναλύσεων, κατά τις οποίες

μελετήθηκε η συσχέτιση του δείκτη κυβερνητικής αποτελεσματικότητας με αυτών που απαρτίζουν την πολιτική αποτελεσματικότητα. Από την μια πλευρά φαίνεται πως συγκεντρωτικά ο Βορράς είναι πιο σταθερός και με μεγαλύτερη επιτυχία για κάθε δείκτη ξεχωριστά. Επιπρόσθετα, ο Βορράς παρουσιάζει μια πιο επιτυχημένη εικόνα κυβερνητικής και πολιτικής αποτελεσματικότητας από το σύνολο της Ευρωζώνης.

Επομένως, στόχο της εκάστοτε κυβέρνησης θα πρέπει να αποτελέσει η θωράκιση των αδυναμιών της χώρας με έμφαση στις πιο αδύναμες χώρες του Νότου. Παράλληλα, η Ευρωζώνη οφείλει να δώσει προσοχή στη μείωση του χάσματος που παρατηρείται σε ορισμένους δείκτες μεταξύ βόρειων και νότιων κρατών. Για να μπορέσει να επιτύχει ένα τέτοιο εγχείρημα, οι κυβερνήσεις οφείλουν να αυξήσουν αρχικά την πολιτική αποτελεσματικότητα μέσω ανταποδοτικών ενεργειών προς τους πολίτες, ώστε οι τελευταίοι με την σειρά τους να αυξήσουν την εμπιστοσύνη προς τις κυβερνητικές δράσεις. Σε δεύτερο επίπεδο, η υιοθέτηση αποτελεσματικών τεχνικών από επιτυχημένες χώρες του Βορρά, θα μπορέσει να αμβλύνει το χάσμα αλλά και να ομογενοποιήσει την Ευρωζώνη όσο αναφορά την κυβερνητική και πολιτική αποτελεσματικότητα.

Βιβλιογραφία

- Bauhr, M., & Charron, N. (2018). Why support International redistribution? Corruption and public support for aid in the eurozone. *European Union Politics*, 19(2), 233–254. <https://doi.org/10.1177/1465116518757702>
- Brown, M. A. (2017). Global Governance and National Governance. In A. Farazmand (Ed.), *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance* (pp. 1–9). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-31816-5_1159-1
- Brusca, I., Manes Rossi, F., & Aversano, N. (2018). Accountability and Transparency to Fight against Corruption: An International Comparative Analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 20(5), 486–504. <https://doi.org/10.1080/13876988.2017.1393951>
- Charron, N. (2016). Do corruption measures have a perception problem? Assessing the relationship between experiences and perceptions of corruption among citizens and experts. *European Political Science Review*, 8(1), 147–171. <https://doi.org/10.1017/S1755773914000447>
- Gebremedhin, T. A. and Mavisakalyan, A. (2013), Immigration and Political Instability. *Kyklos*, 66, 317-341. doi:10.1111/kykl.12024
- Craig, S. C., Niemi, R. G., & Silver, G. E. (1990). Political efficacy and trust: A report on the NES pilot study items. *Political Behavior*, 12(3), 289–314. <https://doi.org/10.1007/BF00992337>
- Cuadrado-Roura, J. R., Martin, R., & Rodríguez-Pose, A. (2016). The economic crisis in Europe: Urban and regional consequences. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 9(1), 3–11. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsv036>
- Deb, S. (2015). The Human Development Index and Its Methodological Refinements. *Social Change*, 45(1), 131–136. <https://doi.org/10.1177/0049085714561937>
- Dimant, E., & Tosato, G. (2018). Causes and effects of corruption: what has past decade's empirical research taught us? A survey: causes and effects of corruption. *Journal of Economic Surveys*, 32(2), 335–356. <https://doi.org/10.1111/joes.12198>
- Erkkilä, T., & Piironen, O. (2014). (De)politicizing good governance: The World Bank Institute, the OECD and the politics of governance indicators. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 27(4), 344–360.

<https://doi.org/10.1080/13511610.2013.850020>

- Farzanegan, M. R., & Witthuhn, S. (2017). Corruption and political stability: Does the youth bulge matter? *European Journal of Political Economy*, 49, 47–70. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2016.12.007>
- Felce, D., & Perry, J. (1995). Quality of life: Its definition and measurement. *Research in Developmental Disabilities*, 16(1), 51–74. [https://doi.org/10.1016/0891-4222\(94\)00028-8](https://doi.org/10.1016/0891-4222(94)00028-8)
- Feng, Y. (1997). Democracy, Political Stability and Economic Growth. *British Journal of Political Science*, 27(3), 391–418. JSTOR.
- Fukuyama, F. (2013). What Is Governance? Commentary. *Governance*, 26(3), 347–368. <https://doi.org/10.1111/gove.12035>
- Garcia-Sanchez, I. M., Cuadrado-Ballesteros, B., & Frias-Aceituno, J. (2013). Determinants of Government Effectiveness. *International Journal of Public Administration*, 36(8), 567–577. <https://doi.org/10.1080/01900692.2013.772630>
- Geurkink, B., Zaslove, A., Sluiter, R., & Jacobs, K. (2020). Populist Attitudes, Political Trust, and External Political Efficacy: Old Wine in New Bottles? *Political Studies*, 68(1), 247–267. <https://doi.org/10.1177/0032321719842768>
- Gil de Zúñiga, H., Diehl, T., & Ardévol-Abreu, A. (2017). Internal, External, and Government Political Efficacy: Effects on News Use, Discussion, and Political Participation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 61(3), 574–596. <https://doi.org/10.1080/08838151.2017.1344672>
- Craig, S. C. (1979). Efficacy, Trust, and Political Behavior: An Attempt to Resolve a Lingering Conceptual Dilemma. *American Politics Quarterly*, 7(2), 225–239. <https://doi.org/10.1177/1532673X7900700207>
- Guerrero, O. A., & Castañeda, G. (2019). Does Better Governance Guarantee Less Corruption? Evidence of Loss in Effectiveness of the Rule of Law. ArXiv:1902.00428 [Econ, q-Fin]. <http://arxiv.org/abs/1902.00428>
- Hetherington, M. J. (1998). The Political Relevance of Political Trust. *The American Political Science Review*, 92(4), 791–808. JSTOR. <https://doi.org/10.2307/2586304>
- Hou, J., Walsh, P. P., & Zhang, J. (2015). The dynamics of Human Development Index. *The Social Science Journal*, 52(3), 331–347. <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2014.07.003>
- Hurwitz, L. (1973). Contemporary Approaches to Political Stability. *Comparative Politics*, 5(3), 449. <https://doi.org/10.2307/421273>
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2008). Governance Matters VII: Aggregate and Individual Governance Indicators, 1996-2007. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1148386>
- Kim, M. (2007). Citizens' Confidence in Government, Parliament and Political Parties. *Politics*

- & Policy, 35(3), 496–521. <https://doi.org/10.1111/j.1747-1346.2007.00070.x>
- Lee, S.-Y., & Whitford, A. B. (2008). Government Effectiveness in Comparative Perspective. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1081642>
- Leibfried, S., Huber, E., Lange, M., Levy, J. D., Stephens, J. D., Evans, P., & Heller, P. (2015). Human Development, State Transformation, and the Politics of the Developmental State. In S. Leibfried, E. Huber, M. Lange, J. D. Levy, & J. D. Stephens (Eds.), *The Oxford Handbook of Transformations of the State*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199691586.013.37>
- Levi, M., & Stoker, L. (2000). Political Trust and Trustworthiness. *Annual Review of Political Science*, 3(1), 475–507. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.3.1.475>
- Licht, A. N., Goldschmidt, C., & Schwartz, S. H. (2007). Culture rules: The foundations of the rule of law and other norms of governance. *Journal of Comparative Economics*, 35(4), 659–688. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2007.09.001>
- Loveless, Matthew. (2013). The Deterioration of Democratic Political Culture: Consequences of the Perception of Inequality. 26. <https://doi.org/10.1007/s11211-013-0198-7>
- Magalhães, P. C. (2014). Government effectiveness and support for democracy. *European Journal of Political Research*, 53(1), 77–97. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12024>
- Margolis, J. E. (2010). Understanding Political Stability and Instability. *Civil Wars*, 12(3), 326–345. <https://doi.org/10.1080/13698249.2010.509568>
- Matthijs, M. (2014). Mediterranean Blues: The Crisis in Southern Europe. *Journal of Democracy*, 25(1), 101–115. <https://doi.org/10.1353/jod.2014.0002>
- Mazumdar, K. (2003). A New Approach to Human Development Index. *Review of Social Economy*, 61(4), 535–549. <https://doi.org/10.1080/0034676032000160895>
- Mcevoy, C. (2016). The Role of Political Efficacy on Public Opinion in the European Union. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 54(5), 1159–1174. <https://doi.org/10.1111/jcms.12357>
- Muro, D., & Vidal, G. (2017). Political mistrust in southern Europe since the Great Recession. *Mediterranean Politics*, 22(2), 197–217. <https://doi.org/10.1080/13629395.2016.1168962>
- Pérez, S. A. (2019). A Europe of creditor and debtor states: Explaining the north/south divide in the Eurozone. *West European Politics*, 42(5), 989–1014. <https://doi.org/10.1080/01402382.2019.1573403>
- Plumper, T., Troeger, V. E., & Manow, P. (2005). Panel data analysis in comparative politics: Linking method to theory. *European Journal of Political Research*, 44(2), 327–354. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2005.00230.x>

- Rainey, H. G., & Steinbauer, P. (1999). Galloping Elephants: Developing Elements of a Theory of Effective Government Organizations. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 9(1), 1–32. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.jpart.a024401>
- Reig-Martínez, E. (2013). Social and Economic Wellbeing in Europe and the Mediterranean Basin: Building an Enlarged Human Development Indicator. *Social Indicators Research*, 111(2), 527–547. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0018-8>
- Ropret, M., Aristovnik, A., & Kovač, P. (2018). A Content Analysis of the Rule of Law within Public Governance Models: Old vs. New EU Member States. *NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 11(2), 129–152. <https://doi.org/10.2478/nispa-2018-0016>
- Rotberg, R. I. (2014). Good Governance Means Performance and Results: Good Governance Measures. *Governance*, 27(3), 511–518. <https://doi.org/10.1111/gove.12084>
- Rothstein, B., & Uslaner, E. M. (2005). All for All: Equality, Corruption, and Social Trust. *World Politics*, 58(1), 41–72. <https://doi.org/10.1353/wp.2006.0022>
- Sarieva, H. (2018). How to measure perceived political efficacy? A three-component scale. *Психология. Журнал Высшей Школы Экономики*, 15(3), 477–490. <https://doi.org/10.17323/1813-8918-2018-3-477-490>
- Schulz, W. (2005, September). Political efficacy and expected political participation among lower and upper secondary students. In *A Comparative Analysis with Data from the IEA Civic Education Study*". ECPR General Conference. Budapest.
- Streeten, P. (1981). *First things first: Meeting basic human needs in the developing countries*. Published for the World Bank [by] Oxford University Press.
- Svedin, L. (2012). *Accountability in Crises and Public Trust in Governing Institutions* (0 ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203120149>
- Taylor, Z. T. (2016). Good governance at the local level meaning and measurement. http://munkschool.utoronto.ca/imfg/uploads/346/imfgpaper_no26_goodgovernance_zactaylor_june_16_2016.pdf
- The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies: Report of the Secretary-General (p. 24). (2004). UN. <http://digitallibrary.un.org/record/527647>
- Tsai, M.-C., Laczko, L., & Bjørnskov, C. (2011). Social Diversity, Institutions and Trust: A Cross-National Analysis. *Social Indicators Research*, 101(3), 305–322. <https://doi.org/10.1007/s11205-010-9670-z>
- Uslaner, E. M. (2008). *Corruption, Inequality, and the Rule of Law: The Bulging Pocket Makes the Easy Life*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511510410>
- Uslaner, E. M. (Ed.). (2018). *The Oxford handbook of social and political trust*. Oxford University Press.

- Whiteley, P. (2012). Government Effectiveness and Civil Society. In P. Whiteley, *Political Participation in Britain* (pp. 136–152). Macmillan Education UK. https://doi.org/10.1007/978-0-230-35849-2_8
- Yeich, S., & Levine, R. (1994). Political efficacy: Enhancing the construct and its relationship to mobilization of people. *Journal of Community Psychology*, 22(3), 259–271. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(199407\)22:3<259::AID-JCOP2290220306>3.0.CO;2-H](https://doi.org/10.1002/1520-6629(199407)22:3<259::AID-JCOP2290220306>3.0.CO;2-H)
- Yiu, C., & Mabey, N. (2005). Countries at Risk of Instability: Practical Risk Assessment , Early Warning and Knowledge Management. (p. 45). <https://pdfs.semanticscholar.org/f0fc/ae8127ef37cfee3a6e3575179287c2ae5de3.pdf>
- Zhang, Y., & Kim, M.-H. (2018). Do Public Corruption Convictions Influence Citizens' Trust in Government? The Answer Might Not Be a Simple Yes or No. *The American Review of Public Administration*, 48(7), 685–698. <https://doi.org/10.1177/0275074017728792>
- Δασκαλοπούλου, Μ., Κουτσούκης, Ν.-Σ., & Φακιολάς, Ε. (2018). Η Κυβερνητική Αποτελεσματικότητα στις Χώρες της Ευρωζώνης κατά την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση, 2007-2016. *ΙΗ*, 136–180.
- Πολύζος, Σ. (2019). *Περιφερειακή Ανάπτυξη (Δεύτερη Έκδοση)*. Κριτική.
- Χαλικιάς, Μ., Μανωλέσου, Α., & Λάλου, Π. (2015). *Μεθοδολογία Έρευνας και Εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS Statistics (Σύνδεσμος ελληνικών και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών)*